

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A fiatalkorúakkal szembeni büntetőjogi szankciórendszer sajátosságai,
tekintettel a 14. életévüket be nem töltött elkövetőkre is**

Szerző:

dr. Fekete-Lupcsa Anita

bírósági titkár

Mátészalka, 2023. május 4.

I. Bevezetés

Jelen tanulmányt az Országos Bíróság Hivatal által meghirdetett Mailáth György pályázatra készítettem. A felnőtté válás nem egyszerű biológiai folyamat, hanem a lelki, tudati, erkölcsi kibontakozás ideje is. Átmenet a gyermekkorból a felnőttkorba, egyben egy átmeneti státuszt is jelent mind a család, mind a társadalmi környezetben. Napjainkban a gyermekek biológiai fejlődése felgyorsult, a gyermekek korábban érnek, az információs forradalom következtében a kiskorúakat már elég korán eléri a társadalom olyan különféle hatásai, amelyektől a korábbi időkben még védve voltak.¹

Nem adható egzakt válasz arra a kérdésre, hogy egy fiatalos miért válik bűnelkövetővé. A fiatalosoknál is múlik, hogy ezek a tényezők miként befolyásolják a magatartásukat, a választás tehát rajtuk áll: beépülnek a társadalom vérkeringésébe, avagy a perifériájára kerülnek a deviáns magatartásuk következményeként. A rendszerváltás által létrejött változásokhoz nem minden család tudott igazodni, megnöttek a jövedelmi különbségek, így olyan új jelenségek jelentek meg, mint a munkanélküliség, a szegénység, a gyermekszegénység. Ezek a megjelenő, új jelenségek azért is jelentenek rizikófaktort, mert a fiatalosok gyakran azonosítják a sikert a pénzzel, előtérbe helyezve a gyors érvényesülésüket, így egy gazdasági szempontból gyengébben teljesítő ország részben gyakran a bűnözésben látják céljaik elérésének zálogát. A fiatalosok környezetében kockázati tényezőként jelent a család, az iskola, a barátok és a média, mivel átvételre kerülnek a szokások, a gondolkodásmód, az erkölcsi értékek, amelyeket a fiatalosok a saját személyiségükre transzformálnak.

Az ifjúság magatartásának, viselkedésének és nevelésnek problémái élénken foglalkoztatják közvéleményünket. Milyen a fiatalosok felelősségre vonása, annak rendszere és azt ezt szabályozó jog? Az ifjúság magatartásának, viselkedésének problémái nemcsak hazánkban, hanem az egész világon aktuális kérdésnek tekintik.

---

¹ <https://www.parlament.hu/irom39/06958/06958.pdf>

II. Nemzetközi Előírások

Az 1980-as évektől kezdődően a gyermekek védelmére és a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerhez kapcsolódóan számos nemzetközi egyezmény és szerződés született.

Az ENSZ közgyűlése 1989. november 20-án fogadta el, a Gyermekek Jogairól Szóló Egyezményt, amelyet hazánk az 1991. évi LXIV. törvénnyel hirdetett ki. Az egyezmény a tizennyolcadik életévhez köti a gyermekkorúság határát. Az egyezmény értelmében azonban a gyermekkorúság önmagában olyan többletjogosítványokat teremt meg, amelyek kötelezőek az egyes eljárásokban. Ilyen kötelezettség, hogy a gyermeket a családjából csak végső esetben szabad kiemelni. Meghatározónak tekinthetők az ENSZ ebben a témában létrehozott további jogi dokumentumai, így a fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszerére vonatkozó minimumszabályai („Pekingi Szabályok” 1985), a szabadságtól megfosztott fiatalkorúak védelmére vonatkozó szabályai („Havannai Szabályok” 1990), a fiatalkori bűnözés megelőzésére vonatkozó iránymutatása („Rijádi Iránymutatás” 1990) és a minimum intervenció elvének kimondása („Tokiói Iránymutatás” 1990). „A Pekingi Szabályok mintegy összegzése az ENSZ fiatalkori bűnözéssel kapcsolatos bűnmegelőzési törekvéseinek és kifejeződik benne a nyolcvanas évek bűnmegelőzési, kriminálpolitikai koncepciója. Ez utóbbi értelmében a jogrendszerek és a büntető igazságszolgáltatás feladata az, hogy szolgálják az üdvös és méltányos fejlődés előmozdítását, kellő figyelemmel az emberi jogokra és a társadalmi igazság szempontjaira.

A Pekingi Szabályok a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatás alapjainak körében kimondja, hogy a büntetés kiszabásakor az ügy súlyossága mellett, az elkövető személy élethelyzetét, szociális hátterét is figyelembe kell venni, s ennek ismeretében arányosan kell eljárni. Mindezek mellett fontos a fiatalkorúakat megillető jogok garantálása az eljárás valamennyi szakaszában. A Pekingi Szabályok előírása, hogy a fiatalkorú bűnözők ügyében a lehető leghozzáértőbb testületnek kell eljárnia, és a fiatalkorú személyes szabadságának korlátozására csak gondos mérlegelés után kerülhet sor, és a szabadság korlátozását ebben az esetben is a lehetséges minimumra kell csökkenteni. Az intézmények általi ellátásnak a fiatalok társadalomba történő újra beilleszkedését kell elősegítenie, a felnőtt fogvatartottak káros hatásaitól mentesen.

Az 1990. december 14-én elfogadott 45/113-as számú ENSZ közgyűlési határozat a szabadságuktól megfosztott fiatalok védelmének szabályairól („Havannai szabályok”) 1. cikke kimondja, hogy fiatalok esetében a szabadságvesztés csak végső eszközként, a legrövidebb szükséges időtartamra, és csak kivételes esetekben alkalmazható. Előírja továbbá - összhangban a Pekingi Szabályokkal - hogy az ilyen szankció kiszabásáról minden esetben bíróságnak kell döntenie, mégpedig oly módon, hogy lehetőség legyen az eredeti bírósági döntésben foglaltnál korábbi szabaddá helyezésre is.

Szintén 1990-ben elfogadott 45/112-es számú ENSZ közgyűlési határozat a fiatalok bűnözés megelőzésével kapcsolatban tartalmaz szabályokat („Rijádi Iránymutatások”). 5. cikkében kimondja, hogy a hangsúly az olyan preventív politikák létrehozásán van, melyek megkönnyítik a sikeres szocializációt és integrációt a fiatalok számára, illetve rámutat, hogy a fiatalkori bűnözés kezelése során a hangsúlyt a megfelelő szociális környezet biztosításával és az oktatáson keresztül a megelőzésre kell helyezni. Arra hívja fel a figyelmet, hogy kifejezetten káros a fiatalkorút a társadalomban megbélyegző szankcióval stigmatizálni. A szabadságelvonással nem járó intézkedésekről szóló Tokiói Szabályok rendezik azokat a legalapvetőbb garanciákat, amelyek a szabadságvesztéssel nem járó szankciókkal sújtott személyek védelmét szolgálják. A rendelkezéseket a minimális beavatkozás elvének alapulvételével kell alkalmazni, úgy, hogy a szabadságelvonással nem járó intézkedések alkalmazásának az általános dekriminalizálás és a pönalizálás visszaszorítása felé kell elmozdulást jelentenie.

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a gyermekek jogait illetően a tagállamok felé tett ajánlásai, legfőképpen a fiatalkori bűnelkövetőkre vonatkozó igazságszolgáltatás szerepéről szóló R(2003)20. számú ajánlásának értelmében a fiatalkori elkövetőkkel szemben a büntető igazságszolgáltatás alapcélja a fiatalkori nevelése a represszív és retributív célkitűzésekkel szemben, illetve hangsúlyt érdemel az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló 2010. november 17-i iránymutatása is. Ezen dokumentumok nem fogalmazzak meg kötelező előírást a büntethetőség alsó korhatárának megállapításával kapcsolatban, azonban valamennyi említett dokumentum a fiatalkorúak büntetőjogának elkülönítését szorgalmazza. A hangsúly a felnőttkori elkövetőkhöz képest a „más elbánásra”

lehetőséget biztosító büntető igazságszolgáltatás kialakításán van, illetve ezt tartja a fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatási rendszere elvárt fejlesztési irányának.²

III. Büntethetőség korhatára az elmúlt évtizedekben

Csemegi-kódex 1878. évi V. törvény 84. § szerint: aki akkor, midőn a büntettet vagy vétséget elkövette, életkorának tizenkettedik évét már túlhaladta, de tizenhatodik évét még be nem töltötte, ha cselekménye bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem bírt, azon cselekményekért büntetés alá nem vehető. Az ilyen kiskorú azonban javító-intézetbe való elhelyezésre ítéltethetik, de abban életkora huszadik évén túl nem tartathatik.

Az 1908. évi XXXVI. törvénycikk 15.§ szerint: az ellen, a ki a büntett vagy vétség elkövetésekor életének tizenkettedik évét még nem haladta (gyermek), sem vád nem emelhető, sem bűnvádi eljárás nem indítható. Ha a gyermek büntettet vagy vétséget követ el, a hatóság, a mely elé kerül, őt megfenyítés végett a házi fegyelem gyakorlására jogosított egyénnek vagy az iskolai hatóságnak adhatja át. Az iskolai hatóság a gyermeket megdorgálhatja, vagy iskolai elzárással fenyítheti. Ha a gyermek eddigi környezetében erkölcsi romlásnak van kitéve vagy züllésnek indult, a hatóság a gyámhatóságot értesíti, és ha a gyermek érdekében halaszthatatlanul szükséges, a gyermeket ideiglenes felvétel végett a legközelebb eső állami gyermekmenhelybe szállítja. A gyámhatóság a gyermek javító nevelése iránt az erre nézve irányadó szabályok értelmében intézkedik. Ha a bíróság ily esetben szükségesnek látja, elrendelheti, hogy a fiatalkorút törvényes képviselője, hozzátartozója vagy más alkalmas egyén házi felügyelet alatt tartsa vagy intézkedhetik az iránt, hogy a fiatalkorú házi vagy iskolai fenyítést kapjon.

A törvénycikk 16.§-a szerint az, a ki a büntett vagy vétség elkövetésekor életének tizenkettedik évét már meghaladta, de tizennyolcadik évét még be nem töltötte (fiatalkorú), ha a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége nem volt meg, büntetőjogi felelősségre nem vonható.

---

² Pro Futuro 2014/1 , 105-106.o.

A törvénycikk 17. §-a szerint az ellen a fiataikorú ellen, a kinek a büntett vagy vétség elkövetésekor a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége meg volt, a következő intézkedések tehetők: dorgálás, próbára bocsátás, javító nevelés, fogház- vagy államfogházbüntetés.

51201/1887. BM rendelet szerint azon szülők, rokonok, gyámok vagy felügyelők, kiknek gondjára bízott 12 évesnél fiatalabb gyermekek vasúti sínekre köveket raknak, a vasúti átjárók korlátait felnyitják vagy beteszik, a vasúti jelzőket megfordítva állítják, a vonatokat kövel dobálják s általában hasonló cselekményekkel a vasúti közlekedés biztonságát veszélyeztetik, a kellő felügyelet elmulasztásával kihágást követnek el és az 1892. évi XVII. t.-cz. 3. §-ában jelzett célokra fordítandó, 2 forinttól 100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatatlansága esetén 12 órától 10 napig terjedhető elzárással fognak büntettetni, a kihágások elbírálására hivatott közigazgatási fokozatos hatóságok által.”

1950. évi II. törvény a büntetőtörvénykönyv általános részéről 9. § szerint nem büntethető, aki a büntett elkövetésekor tizenkettedik életévét még nem töltötte be.

Az 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről a büntethetőséget kizáró okok között sorolta fel a gyermekkort, melynek alsó korhatárát a tizennegyedik évre emelte fel. Indokolása szerint az ember a tizennegyedik életévének betöltésével válik beszámíthatóvá, azaz kerül a cselekedetének értékelésére és az annak megfelelő magatartás tanúsítására való képesség birtokába. A törvénykönyv a fiataikorúak esetében is az általános büntetőjogi szabályokat kívánta maradéktalanul érvényesíteni, a fiataikorúak társadalmi helyzetének, értelmi-pszichikai sajátosságainak figyelembevételével, így a fiataikorúakra vonatkozó speciális büntetékiszabási elveket és szabályokat az Általános részének külön fejezetében helyezte el.

Az 1978. évi IV. törvény a gyermekkort, mint büntethetőségi akadályt határozta meg, és határát generálisan a tizennegyedik életévben állapította meg. A fiataikorúakra vonatkozó speciális rendelkezéseket a korábbi Btk. Általános részének is egy különálló fejezete tartalmazta. A fiataikorúakkal szemben alkalmazott büntetőjogi szankció általános céljaként a fiataikorú helyes irányú fejlődését és a társadalom hasznos tagjává válásának elősegítését jelölte meg. A szankciók

közül az intézkedések alkalmazása volt az elsődleges, büntetést akkor lehetett kiszabni, ha az intézkedés alkalmazása nem volt célravezető.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a büntethetőség alsó korhatára az első büntető törvénykönyv hatálybalépésétől 1961-ig 12 év volt. Az 1908-as törvénycikk hatálybalépésétől a 12 és 18 év közöttiek esetében vizsgálni kellett az értelmi és erkölcsi fejlettséget, és ezek függvényében kerülhetett csak sor a büntetőjogi felelősségre vonásra.

2012. június 25. napján az országgyűlés elfogadta a hazánk új Büntető Törvénykönyvéről szóló 2012. évi C. törvényt, amely megtartotta a jelenleg hatályban lévő Btk. szerinti tizennegyedik életévben meghatározott büntethetőségi korhatár fő szabályát, azonban öt kiemelten súlyos bűncselekmény esetén leszállította a büntethetőségi korhatárt tizenkét évre. A büntethetőség azonban ezekben az esetekben a belátási képesség vizsgálatához kötött. Az új Btk. parlamenti tárgyalása során is viták keresztüzébe került a büntethetőségi korhatár leszállításának kérdése. Azonban megjegyzendő, hogy az eredeti kormány-előterjesztés a büntethetőség alsó korhatárát nem kívánta megváltoztatni, és a kormány által az országgyűlés elé terjesztet t/6958. törvényjavaslat is csak a szándékos emberölés alap- és minősített esetei, az erős felindulásban elkövetett emberölés, illetve az életveszélyt és halált okozó testi sértés vonatkozásában szállította le az életkori határt, amely módosító indítvány nyomán bővült ki a rablás és a kifosztás tényállásaival. A 2012. évi C. törvény indokolása szerint az életkornak meghatározó jelentősége van a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából. A tizenéves korhatár megállapításának az indoka az, hogy a gyermekek nagyobb része ebben a korban fejezi be általános iskolai tanulmányait, és ér el olyan testi és szellemi fejlettségi szintet, amelyre tekintettel büntetőjogi felelősségre vonható. Napjainkban azonban a gyermekek biológiai fejlődése felgyorsult, a gyermekek korábban „érnek”, az információs forradalom következtében a kiskorúakat már tizennegyedik életévüket megelőző életszakaszukban elérik a társadalom olyan különféle hatásai, amelyekről a korábbi időkben még védve voltak.

2013. július 1. napján hatályba lépett Btk. módosítás alapján bizonyos bűncselekmények elkerülése esetén a büntethetőség alsó korhatára 12 év. A jogalkotók a büntethetőségi korhatár lentebb szállításánál tekintettel voltak a súlyos, életellenes bűncselekmények elszaporodottságra, illetve az iskoláskorú gyermekeknél az agresszív problémamegoldás és érdekérvényesítés elterjedésére.

Az új Btk. indokolása szerint a 12-14 év közötti gyerekek körében egyre nagyobb mértékben elterjedt az erőszakos érdekérvényesítés, ezért szükséges a büntethetőségi korhatár módosítása, a kirívóan agresszív, élet ellen irányuló bűncselekményt megvalósító gyermekkorúak büntetőjogi felelősségre vonása és egyes súlyos bűncselekményeknél a büntethetőség korhatárának leszállítása tizenkét évre. Az ilyen bűncselekményt megvalósító gyermekkorú magatartásából ugyanis arra lehet következtetni, hogy megfelelő segítség hiányában nem lesz képes a későbbiekben a társadalomba való beilleszkedésre és a törvénytisztelő életmódra, ezért a speciális prevencióhoz mindenképpen szükséges a büntetőjog eszközeinek igénybevétele.

IV. Életkor és belátási képesség

A Btk. XI. fejezete szerint fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem.³

A Btk. 16.§-a a büntethetőség korhatárát 14. életévben határozza meg, azonban a büntethetőségi korhatárt 12 évre szállította le abban az esetben, ha a gyermekkorú elkövető rendelkezett a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges belátással.

A Btk. a büntethetőségi korhatárt négy bűncselekmény alap- és minősített esetére az emberölésre, az erős felindulásban elkövetett emberölésre, a terrorcselekményre, a rablásra, illetve további két erőszakos bűncselekmény a testi sértés és a kifosztás súlyosabban minősülő eseteire, terjeszti ki.⁴ Fontos, hogy a büntethetőséget minden esetben a belátási képesség vizsgálatához és megállapíthatóságához közi. Azonban azzal szemben, aki a bűncselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét nem töltötte be, csak intézkedés alkalmazható.⁵

A Btk. a beszámítási képességet nem definiálja. A beszámíthatóság az a testi, pszichikai állapot, amittől a cselekvő ember képes felismerni a cselekménye társadalmi, erkölcsi megítélését és ennek

---

³ Btk. 105.§ (1) bekezdés

⁴ Btk. 16. § szerint: nem büntethető, aki a büntetendő cselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét nem töltötte be, kivéve az emberölés [160. § (1)-(2) bekezdés], az erős felindulásban elkövetett emberölés (161. §), a testi sértés [164. § (8) bekezdés], a terrorcselekmény [314. § (1)-(4) bekezdés], a rablás [365. § (1)-(4) bekezdés] és a kifosztás [366. § (2)-(3) bekezdés] elkövetőjét, ha a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, és az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.

⁵ Btk. 106.§ (2) bekezdés

megfelelően is tud cselekedni. A beszámíthatóság feltétele, egy olyan értelmi képesség, amelynél fogva az elkövető a cselekményét a társadalomtól elvárt módon tudja értékelni. Akinek elmeműködése nem ér el bizonyos biológiai, fiziológiai fejlettségi szintet a felelősségre vonáshoz szükséges érzelmi-tudati értékelő tevékenységre nem képes. Ennek megfelelően a Btk. a büntethetőséget kizáró okoknál az alannyá válást kizáró tényezők között nevezi meg a gyermekkort. A beszámítási képesség hiányának az elkövetéskor kell fennállnia. Azaz a cselekmény társadalomra veszélyessége és a bűnös magatartás megvan, de az alannyá válás lehetősége hiányzik.

A fent leírtakból következik, hogy az értékelésre nem képes gyermeknek nincs beszámítási képessége, beszámítási képesség nélkül nincs alany, alany nélkül nincs törvényi tényállásszerűség, tényállásszerűség nélkül nincs bűncselekmény. Bűncselekmény hiányában nem kerülhet sor büntetésre. A Btk. a 14. életévben - illetve a Btk. 16.§-ban megjelölt bűncselekmények esetében a 12. életévben - vélelmezi azt a kort, mikorra a büntetőjogi felelősségre vonáshoz szükséges értelmi fejlettség bekövetkezik.

A fiatalkor kezdetének így a fentebb jelölt bűncselekmények vonatkozásában és a szükséges belátási képesség megléte esetén a tizenkettedik születésnapot, egyebekben pedig a tizennegyedik születésnapot követő nap tekintendő. A tizennyolcadik születésnapon az elkövető még fiatalkorú, nagykorúságának kezdete a születésnapot követő nap nulladik órája.

A bűncselekmény elkövetésének időpontja alatt a tényállásszerű elkövetési magatartás utolsó mozzanatának kifejtését értjük. Az elkövetési magatartás tizenkettedik születésnapon történő kifejtése esetén tehát gyermekkorú személy követ el jogellenes cselekményt, így vele szemben nincs helye büntetőjogi felelősségre vonásnak és büntetőjogi jogkövetkezmény alkalmazásának. Az elkövetési magatartás tizennyolcadik születésnapon történő megvalósítása esetén pedig az elkövető fiatalkorúnak számít, így a fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

Blaskó Béla tankönyvében a beszámítási képesség két konjunktív feltételét emeli ki: a felismerési és az akarati képességet. Beszámítási képességgel rendelkezik - nézete szerint - az, „aki képes arra, hogy a felismeréshez viszonyítva akaratának megfelelő magatartást tanúsítson. Az elkövető több

más feltétel megléte esetén is csak akkor büntethető, ha legalább korlátozott beszámítási képességgel rendelkezett az elkövetési magatartás tanúsításakor.”⁶

Nagy Ferenc szerint „beszámítási képességgel az rendelkezik, aki képes a cselekménye társadalomra veszélyes következményeinek a felismerésére, és képes az e felismerésnek, illetőleg az akaratának megfelelő magatartás tanúsítására. A beszámítási képességnek tehát két oldala van: a felismerési-értékelési képesség, valamint az akaratí képesség. A beszámítási képességhez a két oldalnak egyaránt meg kell lennie.”⁷

A belátási képesség, nem azonos a beszámítási képességgel. A 12-14 év között elkövetőknél a belátási képességet az eljárás minden szakaszában vizsgálni kell, azaz vizsgálni kell a nyomozó hatóságnak, őrizetve vétel esetén, kényszerintézkedés indítványozásánál illetve a későbbi vádemeléskor az ügyésznek, a kényszerintézkedés elrendelése és fenntartása okán megtartott ülésen a nyomozási bírónak, illetve az ügydöntő határozat meghozatala előtt az adott ügyben eljáró bírónak. A belátási képesség vizsgálatánál nem kizárt szakértő, illetve pártfogó felügyelő igénybevétele, valamint tanár, nevelő és szülő tanúkénti meghallgatása és környezettanulmány készítése sem.

Magyarországon egységes a gyakorlat abban, hogy valamennyi 12-14 év közötti gyanúsított esetén a belátási képesség vizsgálata során kötelező jelleggel írja elő a szakértő bevonását. Azaz a büntetőeljárás során a tizenkettedik életévét betöltött, de a tizennegyedik életévét be nem töltött fiatalokú terhelt beszámítási és belátási képességének vizsgálata szakkérdés, a terhelt beszámítási képességét vizsgálni kell.⁸

A legfőbb ügyész helyettes az 5/2013. (VII.31.) LÜh. körlevelében az alábbiakra hívja fel az ügyészek figyelmét:⁹

---

⁶ Blaskó Béla : Magyar Büntetőjog - Általános Rész. Tankönyv, második, átdolgozott kiadás. 176. oldal

⁷ Nagy Ferenc: A Magyar Büntetőjog Általános Része. Átdolgozott, bővített kiadás. 234 oldal

⁸ 31/2008. (XII. 31.) IRM rendelet, 19/A. § (1) bekezdése

⁹ Ügyészségi Közlöny, 2013. évi 7. szám

A tizenkettedik életévét betöltött, de a tizennegyedik életévét be nem töltött fiatalok terhelt vonatkozásában a megalapozott gyanú közlését követően, haladéktalanul szakértőt kell kirendelni a beszámítási képesség és a büntetőjogi belátási képesség vizsgálatára. Ennek érdekében egyesített igazságügyi elmeorvos szakértői és pszichológus szakértői véleményt kell beszerezni. A vizsgálatba gyermekpszichiáter szakkonzulensként történő bevonása indokolt.

A szakértői vizsgálat elvégzéséhez soron kívül be kell szerezni a környezettanulmányt, pedagógiai és iskolai jellemzést, az esetleges gyermekvédelmi intézkedésekre, illetve a korábbi megbetegedésekre, a fizikai és pszichés állapotra vonatkozó orvosi iratokat és dokumentumokat. Mindezek után lehet állást foglalni a cselekmény következményei felismeréséhez szükséges belátás meglétéről, és annak alapján a vádemelésről, vagy a nyomozásnak büntethetőséget kizáró okból [Btk. 15. § a) pont, 16. §] történő megszüntetéséről.”

A beszámítási képesség vizsgálatát követően - ha a terhelt beszámítható a szakértő a belátási képességről is véleményt ad azzal, hogy a belátási képesség vizsgálatához a terhelt klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermek szakpszichológiai vizsgálatát is el kell végezni. A beszámítási és belátási képességének vizsgálatához szakkonzultánsként gyermek- és ifjúsági pszichiátriai vagy ezzel egyenértékű szakvizsgálóval rendelkező és e képesítése tekintetében az egészségügyi dolgozók működési nyilvántartásában szereplő személyt kell igénybe venni. A klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermek szakpszichológiai vizsgálatát olyan szakértő végezheti, aki klinikai és mentálhigiéniai gyermek szakpszichológus vagy ezzel egyenértékű szakvizsgálóval rendelkezik.

A fentiekből is egyértelműen következik, hogy a belátási képességet csak abban az esetben kell vizsgálni, ha a terhelt beszámítható. Nem minősül szakpszichológia területéhez tartozó szakkérdésnek a vizsgált személy általános szavahihetőségének véleményezése, de a szakértő a vizsgált személy által előadottaknak az élményszerűségét vizsgálja. A vizsgálat során keletkezett adatokat csak a törvény által arra feljogosított személy - így különösen az ügyben kirendelt másik szakértő - ismerheti meg.

A belátási képesség vizsgálata a gyakorlatban komplex vizsgálatot igényel, amely a fiatalok szellemi és erkölcsi érettségét, valamint önkontrollját elemzi. A szellemi érettség a fiatalok

azon képessége, amely alapján képes megérteni a különbséget jogos és jogtalan között. Az erkölcsi érettség vizsgálata ezzel szemben a bűn, a bűnösség megélésének élményét jelenti, illetve az alapvető normákkal való azonosulás színvonalát. Az önkontroll vizsgálata pedig a külső és belső kényszereknek való ellenálló képességet méri.

A fiatalkor felső határa 18 életév betöltésének a napja, itt nem a naptári évet, hanem a születésnapot kell figyelembe venni. A jogszabály szerint tizenkettedik és tizennyolcadik életéve közötti elkövető tekinthető fiatalkorúnak. A két korhatár között - egyes jogkövetkezményeknél - még egy életkornak a tizenhatodik életévnek van jelentősége. A szabadságvesztés mértéke ugyanis eltérő aszerint, hogy a fiatalkorú a bűncselekmény elkövetésekor a tizenhatodik életévét betöltötte-e vagy nem, illetve a fiatalkorúval szemben közérdekű munkát is ki lehet szabni, ha az ítélet meghozatalakor a tizenhatodik életévét betöltötte.

Amennyiben az elkövetésére fiatalkorban, az elbírálásra azonban felnőttkorban kerül sor, a fiatalkorúakra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás alapján. Ez irányadó akkor is, ha az alkalmazott jogkövetkezmény végrehajtására már a tizennyolcadik életév betöltése után kerül sor. Kivétel ez alól, hogy szabadságvesztésre ítélés esetén fiatalkorúak börtönében, illetve fogházában csak a huszonegyedik életév betöltéséig lehet az elkövető.

Ha az elkövető fiatalkorban és felnőttkorban elkövetett bűncselekményeit egy eljárásban bírálják el, a felnőttkorúakra vonatkozó szabályok érvényesülnek a felelősségre vonásnál. A fiatalkorban történő elkövetés ilyenkor a büntetés kiszabása körében értékelhető enyhítő körülményként, emellett a Btk. 109. §-a szerinti büntetési tételt kell irányadónak tekinteni. Nem indokolt a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás, mint külön eljárás lefolytatása azon állapot-bűncselekmények (például lőfegyverrel visszaélés) esetén sem, melyeknél a jogellenes állapot átnyúlik a felnőttkorba.

A fiatalkorban és felnőttkorban elkövetett bűncselekmények miatt kiszabott büntetések összbüntetésbe foglalása esetén is a felnőttkorúakra vonatkozó anyagi jogi, illetve eljárásjogi rendelkezéseket kell alkalmazni.

V. A büntetés célja

A fiatalok elkövetőinek esetében az intézkedések élveznek elsőbbséget és velük szemben a szabadságelvonás csak kivételesen alkalmazható. A nevelés eszköze intézkedés, a büntetés csak másodlagos, ha az intézkedéssel a nevelési cél nem érhető el.

A Kúria 4/2007 Bk. véleménye szerint a nevelési célból kiindulva kell eldönteni, hogy konkrét esetben szükség van-e személyi szabadság elvonására, azaz javítóintézeti nevelés alkalmazására, vagy büntetés kiszabásával a törvényi cél jobban elérhető. Erre utal a cselekmény tárgyi oldalán a sorozat-elkövetés, a többes halmaztatás, az elkövetési mód, a több minősítő körülmény, az alanyi oldalon a motívum, a társtetteség, a csoportos vagy bűnszövetségben való elkövetés. Olyan fiatalokkal szemben, akik első alkalommal kerül bíróság elé és az általa elkövetett cselekmény nem kiemelkedő tárgyi súlyú, beismerő vallomást tett, megbánást tanúsított, a cselekmény kísérleti szakban rekedt, vagy azt bűnsegédként követte el, illetve a deliktumot a gyermekkorhoz közeli életkorban követte el, általában a büntetési célok elérhetőek intézkedés alkalmazásával is. A bíróság a súlyosító és az enyhítő körülmények együttes és gondos értékelése, a fiataloknak az elkövetés után és az eljárás alatt tanúsított magatartása, személyi, családi körülményeinek megvizsgálása, gondozójának vallomása alapján döntheti el azt, hogy konkrét esetben elegendő-e intézkedés alkalmazása, avagy szükséges a büntetés kiszabása. Általában a végrehajtandó szabadságvesztés kiszabása lehet indokolt azzal a fiatalokkal szemben, akik visszaesőként kiemelkedő tárgyi súlyú - élet, nemi élet szabadsága, nemi erkölcs elleni, vagyon elleni erőszakos - bűncselekményeket sorozatosan követnek el. Olyan fiatalokkal szemben, akik a legsúlyosabb élet elleni bűncselekményt, több minősítő körülményt is kimerítve, gátlástalanul, brutális módon, emberi mivoltukból kivetkőzve követik el, indokolt lehet a törvény büntetési tétel legmagasabb mértékét megközelítő, illetve azt elérő szabadságvesztés büntetés kiszabása.

Európában az Európa Tanács a fiatalok büntető igazságszolgáltatási rendszerére vonatkozóan regionális jelleggel fogalmazott meg ajánlásokat. A 2008. évi 11. számú MB ajánlás a fiatalok bűnelkövetőit érintő szankciókról és intézkedésekről, a legfontosabb alapelveket rögzíti a fiatalok bűnelkövetőire vonatkozóan alkalmazható szankciók és intézkedések esetén. Az ajánlás szerint a jogkövetkezmények megállapításánál a fiatal mindenképp álló érdekét és az arányosság

elvét kell figyelembe venni. A fiatalra kiszabható szankció meghatározásához a fiatal életkora, fizikai és mentális jólléte, fejlődése, személyes körülményei, belátási és beszámítási képessége, valamint az elkövetett cselekmény súlya kell. Az európai szabályok „minimumintervenció” elvét rögzítik, e szerint a fiatal személyre szabott, lehető leggyorsabb eljárásban megállapított jogkövetkezmény az intézmények közötti együttműködés révén és a fiatalkori bűnelkövetés holisztikus megközelítésének nem stigmatizál, és a lehető legteljesebb visszatérést engedi a társadalomba.

A fiatalkorúakkal szemben igénybe vehető szankciókat úgy kell meghatározni, hogy az elkövető szembesüljön az általa lekövetett cselekménye következményeivel. A felnőttek büntetőjogának reformjával párhuzamosan a fiatalkorúaknál is cél volt, hogy az áldozat kompenzálását és a megsértett közösség kiengesztelését a büntetőjogi szankcionálás előfeltételének és részének tekintse. Büntetésként a fiatalkorúval szemben nem szabható ki életfogytig tartó szabadságvesztés. A fiatalkorúakkal szemben alkalmazható büntetések közül a szabadságvesztésre, elzárásra, a közérdekű munkára, a pénzbüntetésre, a kitiltásra és a kiutasításra vonatkozó törvényi szabályozás speciális rendelkezést tartalmaz. A foglalkozástól eltiltás, a járművezetéstől eltiltás és a sportrendezvények látogatásától eltiltás esetében nincs a felnőttekétől eltérő szabályozás. A fiatalkorúakkal szemben elrendelhető mellékbüntetés a közügyektől eltiltás, amelyre speciális rendelkezések vonatkoznak. A fiatalkorúakkal szemben szintén alkalmazhatóak azok az intézkedések, amelyek a felnőttekkel szemben is alkalmazhatóak, de van egy speciális intézkedés, a javítóintézeti nevelés, amely csak fiatalkorúval szemben rendelhető el.

A Btk. XI. Fejezetében foglalja össze azon rendelkezéseket, amelyek csak a fiatalkorúakra vonatkoznak. Fiatalkorúakra vonatkozó önálló törvényi kodifikáció hiányában - a jelen fejezetben foglalt speciális rendelkezéseket leszámítva - a fiatalkorúakra a felnőttkorúakra irányadó rendelkezéseket kell alkalmazni. Elsődlegesen tehát azt kell megvizsgálni, hogy a XI. Fejezet tartalmaz-e speciális előírást, amennyiben nem, akkor a Btk. felnőttekre vonatkozó rendelkezéseit kell irányadónak tekinteni.

Vannak olyan általános részi jogintézmények, amelyek a felnőttekre és a fiatalkorúakra egyaránt vonatkoznak (a felnőttekre irányadó szabályozás alkalmazandó többek között foglalkozástól és

járművezetéstől eltiltás, megrovás esetén), továbbá olyanok, melyek fiatalokra nem alkalmazhatók (velük szemben nincs például helye életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásának, fegyház fokozat alkalmazásának), valamint olyanok is, melyek csak fiatalokra irányadók (a javítóintézeti nevelés).

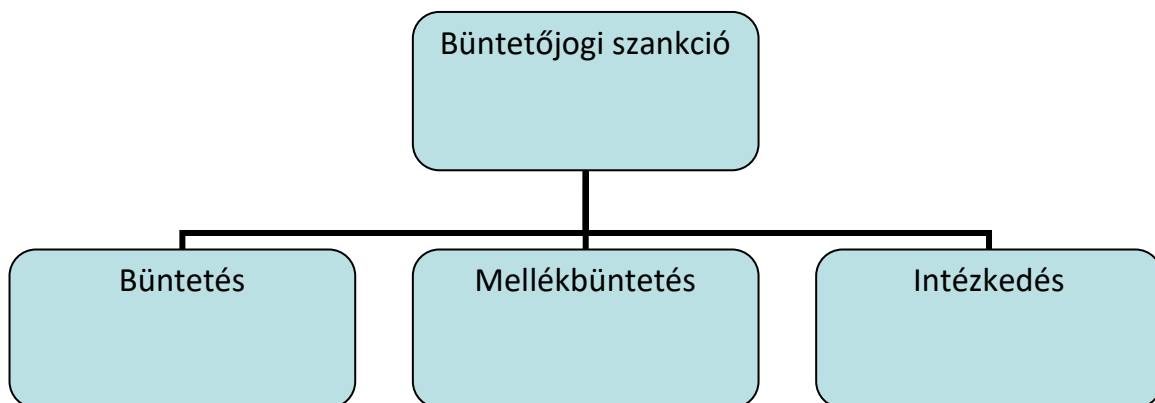
VI. Büntetőjogi szankciórendszer általános jellemzői

A büntetés a bűncselekmény elkövetése miatt a törvényben meghatározott joghátrány. A büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el.

Az államnak nemcsak joga, de kötelessége a társadalmi együttélést zavaró, sértő vagy veszélyeztető személyek büntetése, a büntetőjogi felelősségének megállapítása után.

A Btk. jogkövetkezményi rendszerének jellemzői:

- Relatív határozott : - a büntetések mértéke "től-ig" meghatározott
- a büntetési nemek többsége vaglyagosan meghatározott
- Proporcionalis (tett arányos): az elkövetett tett súlyához és az elkövető bűnösségének fokához igazodik a büntetés.
- Nem ismeri a halálbüntetést. (A 23/1990 (X.31.) Alkotmánybírósági határozat megsemmisítette.)
- Dualisztikus : a rendszer büntetésekre és intézkedésekre tagozódik.

1. Büntetések:¹⁰

- szabadságvesztés,
- elzárás,
- közérdekű munka,
- pénzbüntetés,
- foglalkozástól eltiltás,
- járművezetéstől eltiltás,
- kitiltás,
- sportrendezvények látogatásától való eltiltás,
- kiutasítás.

Mellékbüntetés a közügyektől eltiltás. ¹¹

Ha bűncselekmény büntetési tételének felső határa háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb, szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható. Ha a bűncselekményt e törvény elzárással rendeli büntetni, e büntetés helyett vagy mellett közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.

A büntetések egymás mellett is kiszabhatók, kivéve, nem szabható ki

- szabadságvesztés mellett elzárás vagy közérdekű munka,
- kiutasítás mellett közérdekű munka vagy pénzbüntetés.¹²

1.1 Szabadságvesztés

Fiatalkorúval szemben a legsúlyosabb szankciót jelentő határozott tartalmú szabadságvesztés csak végső eszközként alkalmazható, a Btk. 106.§ (3) bekezdésére figyelemmel akkor, ha az intézkedés

---

¹⁰ Btk. 33.§ (1) bekezdése

¹¹ Btk.33. (2) bekezdése

¹² Btk. 33.§ (3)-(6) bekezdés

vagy a büntetés célja másként nem érhető el. A főbüntetések közül az a büntetési nem, amikor az elítéltnél joghátrányként a szabadság megvonása jelentkezik.

A szabadságvesztés mértéke és végrehajtási fokozata eltér az általános szabályoktól. A fiatalokúakra kiszabható szabadságvesztés legrövidebb időtartama bármely bűncselekmény esetén egy hónap.¹³ A kiszabható szabadságvesztés leghosszabb tartama attól függ, hogy a fiatalokú a bűncselekmény elkövetésének idején betöltötte-e a 16. életévét. A bűncselekmény elkövetésekor 16. életévét be nem töltött fiatalokúra kiszabható szabadságvesztés leghosszabb tartalma életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmény elkövetése esetén tíz év, öt évet meghaladó tartamú szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény elkövetése esetén öt év.¹⁴

A bűncselekmény elkövetésekor tizenhatodik életévét betöltött fiatalokúra kiszabható szabadságvesztés leghosszabb tartalma életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmény elkövetése esetén tizenöt év, tíz évet meghaladó tartamú szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény elkövetése esetén tíz év, öt évet meghaladó tartamú szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény elkövetése esetén öt év.¹⁵

A fiatalokúak esetében a szabadságvesztés végrehajtási fokozata a fiatalokúak börtöne, ha a fiatalokút büntettet miatt két évi vagy ennél hosszabb tartalmú szabadságvesztésre ítélik, vagy egy évi vagy ennél hosszabb tartalmú szabadságvesztésre ítélt fiatalokú visszaeső, vagy az egyévi vagy ennél hosszabb tartalmú szabadságvesztésre ítélt fiatalokút a szándékos bűncselekmény elkövetését megelőző három éven belül szándékos bűncselekmény miatt javítóintézeti nevelésre ítélték. Ezen eseteken kívül a szabadságvesztés végrehajtási fokozata a fiatalokúak fogháza.¹⁶ A szabadságvesztést akkor is ilyen módon kell végrehajtani, ha az elkövető a büntetés végrehajtásának megkezdésekor a tizennyolcadik életévét betöltötte. A huszonegyedik életévének betöltése után az elítélt nem maradhat a fiatalokúak büntetés-végrehajtási intézetében. Ilyen esetben a hátralévő büntetés fokozatáról a büntetés-végrehajtási bíró határoz.

---

¹³ Btk. 109.§ (1) bekezdés

¹⁴ Btk. 109.§ (2) bekezdés a),b) pont

¹⁵ Btk. 109.§ (3) bekezdés a)b), c) pont

¹⁶ Btk. 110.§ (1) bekezdésének a),b),c) pontja, (2) bekezdés

Jelenleg a fiatalkorúak fogva tartására szolgál a Fiatalokorúak Büntetés-végrehajtási Intézete Tökölön, illetve további három regionális büntetés-végrehajtási intézet Kecskeméten, Pécsen és Szirmabesenyőn.

A szabadságvesztés hátrányai:

- a személyi, családi, társadalmi kapcsolatok felbomlanak, megszakadnak
- különösen a hosszú tartalmú szabadságvesztés esetén az önálló életvitelre képesség lecsökken és a büntetés letöltését követően a társadalomba visszailleszkedés nehézséget okoz
- szabadságvesztés jelentősen sújtja a családot
- börtönéletmód kialakulása, a bűnözők összezártsága, a bűnöző életvitelre kioktatás lehetősége
- a büntetés-végrehajtási intézetek létesítése és fenntartása a társadalom tagjaira jelentős anyagi terhet ró.

A fenti negatívumok ellenére a szabadságvesztés, mint a büntetés általánosan elterjedt és a Btk. különös részében is az egyes főbüntetési nemek közül ez szerepel a legtöbb bűncselekmény mellett.

17

1.2 Elzárás

Fiatalokorúval szemben kiszabható elzárás legrövidebb tartama három nap, leghosszabb tartama 30 nap. A Btk. ennél ezen büntetésnél annyiban tér el az általános szabályoktól, hogy három nap legrövidebb tartamtól indulva, a felnőttokorúakra vonatkozó elzárás leghosszabb időtartama 1/3- adára vagyis harminc napra csökkenti az elzárás leghosszabb időtartamát.¹⁸

1.3 Közérdekű munka

E büntetést 1997 óta lehet a fiatalokorúval szemben alkalmazni. Alkalmazásának akkori feltétele az volt, hogy a fiatalokorú elítélt az ítélet meghozatalakor nagyokorú legyen. A korábbi Btk.-t módosító 2009. évi LXXX. törvény - 2010. május 1.-ei hatálybalépésével - akként módosította a szóban forgó

---

¹⁷ Debreceni Jogi Műhely: A fiatalokorúakkal szemben alkalmazható büntetések és intézkedések, különös tekintettel a szabadságvesztés büntetésre és a javítóintézeti nevelésre

¹⁸ Btk. 111.§

büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezést, hogy már akkor is kiszabható, ha a fiatalkorú az ítélet meghozatalakor a 16. életévét betöltötte.¹⁹

Azaz fiatalkorúval szemben csak akkor lehet közérdekű munka büntetést kiszabni, ha az ítélet meghozatalakor a tizenhatodik életévét már betöltötte (BH2017. 5.).

A közérdekű munka tartamát órákban kell meghatározni, annak legkisebb mértéke negyvennyolc, legnagyobb mértéke háromszáztizenkettő óra. A közérdekű munkát az elítélt, ha törvény eltérően nem rendelkezik, hetente legalább egy napon a heti pihenőnapon vagy a szabadidejében, díjazás nélkül végzi. A bíróság az ügydöntő határozatában a közérdekű munka jellegéről rendelkezik. A közérdekű munkára ítélt köteles a számára meghatározott munkát elvégezni. Az elkövető olyan munka végzésére kötelezhető, amelyet - figyelemmel egészségi állapotára és képzettségére - előreláthatóan képes elvégezni. Ha az elítélt a számára meghatározott munkát önhibájából nem végzi el, a közérdekű munkát vagy annak hátralévő részét szabadságvesztésre kell átválttatni. A közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztést büntetés-végrehajtási intézetben, fogház fokozatban kell végrehajtani. A közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés három hónapnál rövidebb is lehet.²⁰

A közérdekű munka végrehajtására szolgáló munkahelyet az elítélt lakcíme - ennek hiányában, vagy az elítélt kérelmére a tényleges tartózkodási helye - szerint illetékes pártfogó felügyelői szolgálat pártfogó felügyelője jelöli ki, a munkahely kijelölése előtt az elítéltet meghallgatja. Evégből az elítéltet a bíróság értesítésének és ügydöntő határozatának kézhezvételétől számított nyolc napon belül idézi, egyben az iskolai végzettségére, szakképesítésére és az egészségi állapotára vonatkozó iratok bemutatására hívja fel. A munkahely kijelölése előtt a pártfogó felügyelő foglalkoztathatósági szakvélemény kiadása érdekében kezdeményezi az elítélt foglalkoztathatósági vizsgálatát és az elítéltet a vizsgálaton való megjelenésre hívja fel. Az elítélt köteles a foglalkoztathatósági vizsgálaton megjelenni. A felhívásban az elítéltet figyelmeztetni kell arra, hogy ha a vizsgálaton nem jelenik meg és távolmaradását nem igazolja, akkor a pártfogó felügyelő a közérdekű munka szabadságvesztésre történő átválttatását kezdeményezi. Ha a

---

¹⁹ Blaskó Béla, Magyar büntetőjog (2013) 570. oldal

²⁰ Btk. 47.§ (1)-(4) bekezdés, 48.§ (1)-(3) bekezdés

foglalkoztathatósági vizsgálat elvégzésére jogosult arról értesíti a pártfogó felügyelői szolgálatot, hogy az elítélt a foglalkoztathatósági vizsgálaton nem jelent meg és az elítélt a távolmaradását nem mentette ki, a pártfogó felügyelő jelentést készít az ügyésznek. Az eljárásra a továbbiakban a közérdekű munka szabadságvesztésre történő átváltoztatásának szabályait kell alkalmazni. ²¹

A közérdekű munka végrehajtását a pártfogó felügyelő ellenőrzi, ennek keretében rendszeresen vizsgálja, hogy az elítélt vagy a munkahely a közérdekű munka végrehajtásával összefüggő kötelezettségeinek eleget tesz-e. ²²

1.4 Pénzbüntetés

Fiatalkorúval szemben pénzbüntetést akkor lehet kiszabni, ha önálló keresete, jövedelme van. Fiatalkorú esetén a Btk. az általánostól eltérően szabályozza a pénzbüntetés napi tételeinek számát. A pénzbüntetés legkisebb mértéke tizenöt, legnagyobb mértéke kétszázötven napi tétel. Az egy napi tétel összegét legalább ötszáz, legfeljebb ötvenezer forintban kell meghatározni. Fiatalkorú esetén, a pénzbüntetés behajthatatlansága esetén közérdekű munkára vagy szabadságvesztésre kell átváltoztatni. Közérdekű munkára, csak abban az esetben lehet átváltoztatni, ha a fiatalkorú elítélt a tizenhatodik életévét betöltötte. A pénzbüntetés helyébe lépő közérdekű munkát úgy kell megállapítani, hogy egy napi tétel helyébe két óra közérdekű munka lép. Egyebekben a pénzbüntetés helyébe lépő közérdekű munkára az általános rendelkezések az irányadóak azzal, hogy annak tartama eltérhet az általános rendelkezésekben meghatározottaktól. Ha a fiatalkorú a munkakötelezettségének önként nem tesz eleget, a közérdekű munkát vagy annak hátralévő részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni. ²³

A 14-18 életév közötti életszakasz jellemzője, hogy egybeesik e korosztály középfokú tanulmányaival, vagyis ebben az életkorban nem jellemző, hogy a fiatalok maguk szerezzék meg a létfenntartáshoz szükséges javakat. Túlnyomó többségük családba él, eltartásukról a szüleik, hozzátartozóik gondoskodnak. Ennek alapját a szülők, hozzátartozók keresete, jövedelme vagyona szolgáltatja. Ha végeznek bizonyos rendszerességgel jövedelmet eredményező tevékenységet,

---

²¹ Bv.tv. 282.§ (1), (4), (5), (6) bekezdés

²² Bv.tv.287.§ (1) bekezdés

²³ Btk.113.§ (1)-(5)

ennek összege messze elmarad a felnőttekétől, ezért büntetőjogi szankcionálás körében történő elvonása semmiképpen nem alkalmas a bűnelkövető fiatalokkal szemben megfogalmazott büntetési célok elérésére. A büntetés akkor éri el célját, ha a bűncselekmény elkövetőjének okoz joghátrányt. Fiatalkorú esetében akkor beszélhetünk önálló jövedelemről, ha az saját munkából származik, rendszeresnek mondható és létfenntartását fedezi. Önálló keresetet kell megállapítani fiatalkorú esetében, ha utána társadalombiztosítási járulékot fizetnek és a személyi jövedelemadózásnak az alanya. Jövedelem lehet ösztöndíj, jogügyletekből származó rendszeres bevétel, de általában e körbe nem vonhatók a fiatalkorút vagy a gondozóját megillető szociális juttatások.²⁴

A fiatalkorú elítélt esetében a pénzbüntetés behajtása iránt a törvényszék gazdasági hivatala gondoskodik. A behajtás eredménytelensége esetén az átváltoztatást annak a törvényszéknek a gazdasági hivatala szerint illetékes büntetés-végrehajtási bíró folytatja le, amely a pénzbüntetés végrehajtása érdekében intézkedett.²⁵

1.5 A foglalkozástól eltiltás

A fiatalkorúval szemben az általános szabályok szerint alkalmazandó, azaz a foglalkozás gyakorlásától azt lehet eltiltani, aki a bűncselekményt a szakképzettséget igénylő foglalkozása szabályainak megszegésével követi el, vagy foglalkozásának felhasználásával, szándékosan követi el.

A foglalkozás gyakorlásától azt is el lehet tiltani, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tevékenységet nem a foglalkozásaként gyakorolta, de rendelkezik annak a foglalkozásnak a gyakorlásához szükséges szakképesítéssel, amely szabályainak megszegésével a bűncselekményt elkövette. Különös méltánylást érdemlő esetben a foglalkozástól eltiltás kötelező alkalmazása mellőzhető.²⁶

A foglalkozástól eltiltás határozott ideig tart, vagy végleges hatályú. A határozott ideig tartó eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év. Végleges hatállyal az tiltható el,

---

²⁴ Bárd Károly, Gellér Balázs, Ligeti Katalin, Margitán Éva, Wiener A. Imre: Büntetőjog, Általános Rész

²⁵ Bv.tv. 66.§ (3) bekezdése

²⁶ Btk. 52.§ (1) bekezdésének a)-b) pontja, (2), (3), (4) bekezdés

aki a foglalkozás gyakorlására alkalmatlan vagy arra méltatlan. A foglalkozástól eltiltás tartama az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésével kezdődik. Ha a foglalkozástól eltiltást szabadságvesztés mellett szabják ki, annak tartamába nem számít bele az az idő, amely alatt az elítélt a szabadságvesztést tölti, illetve amíg kivonja magát a szabadságvesztés végrehajtása alól. Ha a feltételes szabadságot nem szüntetik meg, a feltételes szabadságon töltött időt a foglalkozástól eltiltás tartamába be kell számítani. A végleges hatályú eltiltás alól a bíróság az eltiltottat kérelemre mentesítheti, ha az eltiltás óta tíz év eltelt, és az eltiltott a foglalkozás gyakorlására alkalmassá, vagy - ha az eltiltást méltatlanság miatt alkalmazták - érdemessé vált. Ez utóbbi esetben sem mentesíthető az, aki a bűncselekményt bűnszervezetben követte el.²⁷

A foglalkozástól eltiltás tartama az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésével kezdődik. Ha a foglalkozástól eltiltást szabadságvesztés vagy elzárás mellett szabják ki, tartamába be kell számítani. A foglalkozástól eltiltás büntetés végrehajtását a rendőrség ellenőrzi.²⁸

1.6 Járművezetéstől eltiltás

A fiatalkorúval szemben ez a büntetés az általános szabályok szerint alkalmazandó, azaz a járművezetéstől azt lehet eltiltani, aki az engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével követi el a bűncselekményt, vagy a bűncselekmények elkövetéséhez járművet használ. A járművezetéstől el kell tiltani azt, aki járművezetés ittas állapotban vagy járművezetés bódult állapotban bűncselekményt követ el. Különös méltánylást érdemlő esetben a járművezetéstől eltiltás kötelező alkalmazása mellőzhető. A járművezetéstől eltiltás meghatározott fajtájú (légi, vasúti, vízi vagy közúti) és kategóriájú járműre is vonatkozhat.²⁹

A járművezetéstől eltiltás határozott ideig tart, vagy végleges hatályú. A járművezetéstől eltiltás tartamába be kell számítani azt az időt, amelynek tartamára az elkövető vezetői engedélyét - a járművezetéstől eltiltásra ítéletét megelőzően - a bűncselekménnyel összefüggésben a helyszínen elvették, vagy azt a hatóságnál leadta. A határozott ideig tartó eltiltás legrövidebb tartama egy hónap, leghosszabb tartama tíz év. A járművezetéstől eltiltást hónapokban vagy években, illetve

---

²⁷ Btk. 53.§ (1),(2), (3), (4) bekezdés

²⁸ Bv. tv. 296.§(1), 297.§ (6)

²⁹ Btk. 52.§ (1) bekezdés a)-b) pont, (2), (3),(4) bekezdés

években és hónapokban kell meghatározni. A járművezetéstől eltiltás tartama az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésével kezdődik. Ha a járművezetéstől eltiltást szabadságvesztés mellett szabják ki, annak tartamába nem számít bele az az idő, amely alatt az elítélt a szabadságvesztést tölti, illetve amíg kivonja magát a szabadságvesztés végrehajtása alól. Ha a feltételes szabadságot nem szüntetik meg, a feltételes szabadságon töltött időt a járművezetéstől eltiltás tartamába be kell számítani. Végleges hatállyal az tiltható el, aki a járművezetésre alkalmatlan. A végleges hatályú eltiltás alól a bíróság az eltiltottat kérelemre mentesítheti, ha az eltiltás óta tíz év eltelt, és az eltiltott a járművezetésre alkalmassá vált.³⁰

A járművezetéstől eltiltás esetén az ezzel összefüggő feladatok ellátásáról a fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatala (a továbbiakban: járási hivatal) a bíróság értesítése alapján gondoskodik. A járművezetéstől eltiltás büntetés végrehajtását a rendőrség ellenőrzi.³¹

1.7 Kitiltás

A Btk.-ban meghatározott esetekben azt, akinek ott tartózkodása a közérdeket veszélyezteti, egy vagy több településről, vagy egy település, illetve az ország meghatározott részéből ki lehet tiltani. A kitiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama öt év. A kitiltás tartama az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésével kezdődik. Ha a kitiltást szabadságvesztés mellett szabják ki, annak tartamába nem számít bele az az idő, amely alatt az elítélt a szabadságvesztést tölti, illetve amíg kivonja magát a szabadságvesztés végrehajtása alól. Ha a feltételes szabadságot nem szüntetik meg, a feltételes szabadságon töltött időt a kitiltás tartamába be kell számítani.³² A Btk. a fiatalkorúval szemben ezen büntetés alkalmazásának a lehetőségét úgy szűkíti le, hogy a megfelelő családi környezettel rendelkező fiatalkorú nem tiltható ki arról a településről, ahol a családjában él.³³ A megfelelő családi környezet ugyanis hatékonyan szolgálhatja a fiatalkorú nevelését, helyes irányú fejlődését, társadalomba beilleszkedését. A megfelelő családi környezet azonban bírói mérlegelést igénylő kategória. Az a körülmény, hogy a fiatalkorú kapcsolata a családjával nem

---

³⁰ Btk. 56.§(1),(2),(3),(4),(5) bekezdés

³¹ Bv.tv. 298.§ (2), (5) bekezdés

³² Btk. 75.§ (19),(2),(3) bekezdés

³³ Btk. 118.§

zavartalan, önmagában nem teszi alkalmatlanná a családját a nevelésre, valamelyik családtag bűnözőéletmódja viszont oka lehet e büntetés alkalmazásának.

A büntetés-végrehajtási bíró a kitiltás végrehajtásának ellenőrzése céljából értesíti a kitiltással érintett közigazgatási terület szerint illetékes rendőrkapitányságot, valamint az elítélt lakcíme szerint illetékes rendőrkapitányságot. A kitiltott köteles az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését vagy a szabadságvesztésből való szabadulását követő nyolc napon belül elhagyni az ügydöntő határozatban megjelölt helységet (helységeket) vagy közigazgatási területet, az általa szabadon választott helységbe távozni, és ott a rendőrségnél jelentkezni. A kitiltott a kitiltás tartama alatt köteles a kitiltást elrendelő ügydöntő határozatot magánál tartani, és ha a rendőrség igazoltatja, a határozatot a személyazonosság igazolására alkalmas okirattal együtt bemutatni. A rendőrség az elítélt kérelmére személyi vagy családi körülményeire figyelemmel a kitiltás végrehajtását félbeszakíthatja, vagy az elítélt kötelezettségei teljesítése, vagy jogai, törvényes érdekei érvényesítése érdekében, avagy más fontos okból engedélyezheti, hogy az elítélt rövid időtartamra visszatérjen olyan helységbe, ahonnan kitiltották. Az elítélt kérelmének elutasítása esetén a büntetés-végrehajtási bíróhoz bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be.³⁴

1.8 Sportrendezvények látogatásától való eltiltás

Évtizedek óta, hazánkban is tapasztalható, hogy a sportrendezvényeken eseti rendbontás mellett rendszeresen tömegeket megmozgató jelentős számú más bűncselekmény is megvalósul. Kiemelkedő e vonatkozásban a labdarúgó mérkőzésekhez kötődő személy és vagyon elleni delictumok visszatérő előfordulása, a vandalizmus elszaporodottsága. Különböző szurkolói csoportok rendre arra szerveződnek, hogy sportrendezvények ürügyén „balhézzanak”, randalírozzanak. A jogalkotó azonban a szóban forgó jelenséggel szembeni fellépés, méghozzá a hatékony fellépés eszközének szánja a sportrendezvények látogatásától való eltiltást.

A fiatalkorúval szemben ez a büntetés az általános szabályok szerint alkalmazandó, azaz bíróság az elkövetőt a sportrendezvényen való részvétel, az odamenetel vagy az onnan történő távozás során a sportrendezvénnyel összefüggésben elkövetett bűncselekmény miatt eltilthatja bármelyik

---

³⁴ Bv.tv. 299.§ (2)-(5)

sportszövetség versenyrendszerében megrendezésre kerülő sportrendezvény látogatásától, vagy bármelyik sportlétesítménybe való belépéstől, amikor az valamely sportszövetség versenyrendszerében megrendezett sportesemény helyszínéül szolgál. Az eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama öt év. Az eltiltás tartama az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésével kezdődik. Ha a sportrendezvények látogatásától való eltiltást szabadságvesztés mellett szabják ki, annak tartamába nem számít bele az az idő, amely alatt az elítélt a szabadságvesztést tölti, illetve amíg kivonja magát a szabadságvesztés végrehajtása alól. Ha a feltételes szabadságot nem szüntetik meg, a feltételes szabadságon töltött időt a sportrendezvények látogatásától való eltiltás tartamába be kell számítani.³⁵

Az elítélt az eltiltás tartama alatt köteles a bíróság által meghatározott sportrendezvények, sportlétesítmények helyszínétől távol maradni. A sportrendezvények látogatásától való eltiltás végrehajtását - a bíróság értesítése alapján - a sportrendészeti nyilvántartás alapján a rendőrség ellenőrzi.³⁶

1.9 Kiutasítás

A Btk. az általános szabályhoz képest e büntetés alkalmazási lehetőségét is leszűkíti. Fiatalkorúval szemben a kiutasítás konjunktív pozitív feltételei, ha vele szemben tízévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztést szabtak ki, az országban tartózkodása a közbiztonságot jelentősen veszélyeztetné, negatív feltétel, hogy nem sérülhet a családi élet tiszteletben tartásához való joga.³⁷ Ezt a büntetést az 1998. évi LXXXVII. törvény 10. §-a iktatta be a régi Btk.-ba 1999. március 1-jei hatállyal, általános szinten szabályozza a törvény. Ez a büntetés csak nem magyar állampolgárral szemben alkalmazható, már az a kettős állampolgár sem utasítható ki, akinek az egyik állampolgársága a magyar.

Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikke szerint (magán- és családi élet tiszteletben tartásához fűződő) jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott esetekben

---

³⁵ Btk. 58.§ (1) bekezdésének a),b) pontja, (2),(3) bekezdés

³⁶ Bv.tv. 300.§ (1)-(2) bekezdés

³⁷ Btk. 114.§

avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése érdekében szükséges.

1.10 Közügyektől eltiltás

Fiatalkorút csak egy évet meghaladó szabadságvesztés kiszabása esetén lehet a közügyektől eltiltani.³⁸ E rendelkezés összhangban van azzal, hogy e jogok gyakorlásába való részvétel kiskorú esetében másjogszabályok eleve korlátozzák. Fiatalkorúnál e mellékbüntetés, ezért csak akkor bírhat jelentőséggel, ha olyan tartalmú szabadságvesztésre ítélik, amiből feltételezhetően tizennyolcadik életévének betöltése után szabadul. Másrészt csak ilyen súlyú büntetés kiszabásának szükségességéből lehet következtetni a fiatalkorú „életvitelére”, mely méltatlanná tesz őt a jogainak gyakorlására.

2. Intézkedések³⁹

- a megrovás,
- a próbára bocsátás,
- a jóvátételi munka,
- a pártfogó felügyelet,
- az elkobzás,
- a vagyonelkobzás,
- az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele,
- a kényszergyógykezelés
- javítóintézeti nevelés.

A megrovás, a próbára bocsátás és a jóvátételi munka önállóan, büntetés helyett alkalmazható. A pártfogó felügyelet büntetés vagy intézkedés mellett alkalmazható. Kiutasítás mellett nem rendelhető el pártfogó felügyelet. Az elkobzás, a vagyonelkobzás és az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele önállóan, és büntetés vagy intézkedés mellett is alkalmazható.⁴⁰

---

³⁸ Btk. 115.§

³⁹ Btk. 63.§ (1) bekezdés

⁴⁰ Btk. 63.§ (2)-(4) bekezdés

A büntetés célja nem más, mint a bűnösre irányuló pszichés behatás. A büntethetőséghez tehát az is hozzátartozik, hogy a pszichés hatását megfelelően érzékelhesse az elkövető. Ezt a pszichés hatást pedig a fiatalok, a szellemileg rendellenes és az alkoholisták elkövetők, továbbá, akik már számos büntetést álltak ki, nem képesek érzékelni. Stross szerint a törvényhozó feladata azoknak az elkövetőknek a kiválasztása, akik büntetéssel nem befolyásolhatók, így másfajta elbánás, kezelés alá kell venni őket. Stross ezt a biztonsági intézkedésben találta meg. Az intézkedés lényege számára az elkövető célszerű kezelésében áll, akinek állapota kriminológiailag kedvezőtlen, és a büntetésre még nem vagy már nem fogékony, avagy jobban és hatékonyabban kezelhető, mint büntethető. Így tehát az intézkedések speciálpreventive hatnak, nevelő és gyógyító jellegűek. Az általános szabályokhoz képest a fiatalokra vonatkozó külön rendelkezések között a törvényhozó lehetővé teszi a javítóintézeti nevelés elrendelését. Az egyéb intézkedésekre vonatkozó speciális szabályok a próbára bocsátás és a pártfogó felügyelet.⁴¹

2.1 Megrovás

A megrovás nevelő jellegű intézkedés, alkalmazása esetén az elkövetőt a cselekményének erkölcsi elítélésé túl nem éri materiális joghátrány. A megrovás legfontosabb célja, hogy az elkövetőt törvénytisztelő életmódra nevelje. A jogalkotó a megrovás alkalmazásának kötelező eseteit határozza meg, miszerint megrovásban kell részesíteni azt, akinek cselekménye az elbíráláskor már nem veszélyes, vagy olyan csekély fokban veszélyes a társadalomra, hogy az e törvény szerint alkalmazható legkisebb büntetés kiszabás vagy intézkedés alkalmazás is - ide nem értve az elkobzást, vagyonelkobzást és az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét - szükségtelen.⁴²

A megrovást a bíróság és az ügyészség is alkalmazhatja, miszerint a helytelenítését fejezi ki a jogellenes cselekmény miatt, és felszólítja az elkövetőt, hogy a jövőben tartózkodjon bűncselekmény elkövetésétől.

---

⁴¹ Nagy Ferenc: Intézkedések a büntetőjog szankciórendszereiben 10 o.

⁴² Btk 64.§ (1) bekezdés

2.2 Próbára bocsátás

A büntetőjogi reformmozgalmak eredményeként terjedt el szerte a világon az a felismerés, hogy a bűnelkövetők jelentős részénél nincs szükség a büntetés tényleges végrehajtására, hanem elegendő az azzal való fenyegetés. Hazánkban a próbára bocsátást először az 1908.évi büntető novella a fiatakorúaknál vezette be. A próbára bocsátás kettős karakterű, a büntetés és az intézkedés vonásait is egyesíti. A Btk. a feltételes elítélés több változatát szabályozza a próbára bocsátást és a büntetés végrehajtásának felfüggesztését. Alapvető eltérés a két jogintézmény között, hogy míg a próbára bocsátás során a bíróság a büntetés kiszabását halasztja el próbaidőre, addig a büntetés végrehajtásának felfüggesztése esetén a kiszabott büntetés végrehajtása nem kezdődik meg. A próbára bocsátás megállapítja az elkövető büntetőjogi felelősségét, de a büntetés kiszabását próbaidőre elhalasztja. A feltételes elítélés ezen változata ugyanazt a célt szolgálja, mint a büntetés. Ezt azonban nem közvetlen hátránnyal, hanem annak kilátásba helyezésével, emellett adott esetben azzal is szolgálja, hogy a hátrány elmaradását magatartási szabályok megtartásától teszi függővé.

Amikor a törvény a próbára bocsátás kiszabását lehetővé teszi, a bíróság minden esetben gondos vizsgálat alapján dönt arról, hogy a büntetés célja intézkedéssel elérhető-e. Ennek során egyenként és összességükben kell értékelni a súlyosító és enyhítő körülményeket, továbbá azt, hogy a próbára bocsátás az egyéni megelőzés, az elkövető társadalmi beilleszkedésének elsődleges biztosítása mellett nem kerülne-e ellentétbe az általános megelőzés követelményeivel. Amennyiben az elkövető a társadalomra kisebb mértékben veszélyes bűncselekményt követett el, a személyi körülményei kedvezőek, vagyis büntetlen előéletű, korábban becsületes életmódot folytatott, akkor a büntetés kiszabása helyett általában próbára bocsátást kell elrendelni. Ilyen személyi körülmények mellett az elkövető próbára bocsátása akkor sem kizárt, ha jelentősebb társadalomra veszélyességű vagyon elleni vagy jellegénél fogva súlyosabban megítélendő (például erőszakos, garázda jellegű) bűncselekményt követ el ugyan, de a bűnösségének foka csekélyebb, figyelembe véve a cselekmény alkalmosságát, menthető indítékát, a kár jóvátételét, a sértett kihívó magatartását. A próbára bocsátás általános feltétele az, hogy a vádlott terhére bűncselekmény elkövetése megállapítható legyen, valamint az, hogy a büntetési célok intézkedés alkalmazásával is elérhetőek legyenek.

Általános szabályoktól eltérően a fiatalok elkövető esetében a próbára bocsátás lehetőségét a Btk. nem köti a bűncselekmény tárgyi súlyához, tehát bármilyen bűncselekmény elkövetése esetén elvileg alkalmazható. ⁴³

Nem bocsátható próbára: ⁴⁴

- visszaeső,
- aki a bűncselekményt bünszervezetben követte el,
- aki a szándékos bűncselekményt végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltése után, a végrehajtás befejezése előtt követte el, vagy
- aki a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt követte el.

A próbaidő tartama években, vagy években és hónapokban kell meghatározni. Az általános szabályoktól eltérően fiatalok esetében a próbaidő tartama egy évtől két évig terjedhet. ⁴⁵

Törvénysértő intézkedés, ezért felülvizsgálati ok, ha a fiatalok terhelten szemben alkalmazott próbára bocsátás tartama a két évet meghaladja. (BH2017. 80.)

Általános szabályoktól eltérően az alábbi esetekben a bíróság javítóintézeti nevelést rendel el, vagy büntetést szab ki. ⁴⁶

- a próbára bocsátottat a próbára bocsátás előtt elkövetett bűncselekmény miatt a próbaidő alatt elítélik,
- a próbára bocsátottat a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt elítélik, vagy
- a próbára bocsátott a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegi.

A próbaidő a próbára bocsátást elrendelő ügydöntő határozat jogerőre emelkedésével kezdődik. A próbára bocsátott fiatalok pártfogó felügyelet alatt áll. ⁴⁷

---

⁴³ Btk. 116. § (1) bekezdés

⁴⁴ Btk. 65. § (2) bekezdés

⁴⁵ Btk. 116. § (2) bekezdés

⁴⁶ Btk. 116. § (3) bekezdés

⁴⁷ Btk. 119. §

Ha a bíróság a próbaidőt meghosszabbítja, a meghosszabbítás a próbaidő korábbi határidejének elteltével kezdődik. Ilyen esetben a próbaidő tartama a három évet meghaladhatja.

Ha a próbára bocsátottn olyan szabadságvesztést hajtanak végre, amellyel kapcsolatban a bíróság a próbára bocsátást nem szüntette meg, a próbaidő a szabadságvesztés tartamával meghosszabbodik.

A próbára bocsátás megszűnik, ha

- a próbaidő eltelt, vagy
- a bíróság a próbára bocsátást megszüntette.⁴⁸

2.3 Jóvátételi munka

Ez a jogintézmény részben a közérdekű munka büntetéssel, részben pedig a próbára bocsátás intézkedéssel mutat rokon vonásokat. A bíróság vétség, valamint háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett miatt a büntetés kiszabását elhalaszthatja és jóvátételi munka végzését írja elő, ha alaposan feltehető, hogy a büntetés célja így is elérhető. A jóvátétel munkavégzés előírása mellett pártfogó felügyelet is elrendelhető.

Jóvátételi munka nem írható elő azzal szemben, aki:

- visszaeső
- a bűncselekményt bünszervezetben követte el
- szándékos bűncselekményt végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltése után, a végrehajtás befejezése előtt követte el vagy
- a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt követte el.

Az elkövető a jóvátételi munkát állami vagy önkormányzati fenntartású intézménynél, közhasznú civil szervezetnél, egyháznál, vagy azok részére végezheti.

---

⁴⁸ Bv.tv. 308.§ (1)- (4) bekezdése

A jóvátételi munkát órákban kell meghatározni, legkisebb értéke 24, legnagyobb mértéke 150 óra.

49

Fiatalkorúak esetében is alkalmas lehet e büntetés előírásával olyan nevelő hatás érvényesítése, mely a fiatalkorú életvezetését a jövőre nézve kedvezően befolyásolja. E büntetés előírásainak életkori feltétele az, hogy a fiatalkorú az ítélet meghozatalakor már betöltötte a tizenhatodik életévét.⁵⁰

2.4 Pártfogó felügyelet

A felnőttkorúak esetében a pártfogó felügyelet alkalmazásnak mérlegelést engedő eseteit határozza meg a Btk., és kivételesen rendeli el a kötelező előírásait.

A fiatalkorúak esetében az alábbi esetekben a bíróságnak nincs mérlegelési lehetősége, azaz a fiatalkorú pártfogó felügyeletét kell elrendelni:⁵¹

- feltételes szabadság tartama
- próbára bocsátás próbaideje
- szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje
- javítóintézetből történő ideiglenes elbocsátás tartama
- feltételes ügyészi felfüggesztés tartama
- javítóételi munkavégzés előírása mellett

A fiatalkorúak pártfogó felügyeletét az erre külön kijelölt fiatalkorúak pártfogó felügyelője hajtja végre. A pártfogó felügyelet végrehajtásában a gyermekjóléti szolgálat is közreműködhet.⁵²

Ez az intézkedés fokozhatja a fiatalkorúakkal szemben alkalmazott büntetések és intézkedések hatékonyságát.

---

⁴⁹ Btk. 67.§

⁵⁰ Btk. 117.§

⁵¹ Btk. 119.§ (1)-(2) bekezdés

⁵² Bv.tv.315.§ (2) bekezdés

2.5 Elkobzás

Az elkobzás olyan önállóan illetve büntetés vagy intézkedés mellett is alkalmazható, a társadalom védelmét szolgáló intézkedés, amelynek az újabb bűncselekmény megelőzését célzó biztonsági jellegét a jogalkotó már a korábbi Btk. módosításával megerősítette. Ennek során az elkobzás alkalmazását azoknak a dolgoknak a körére szűkítette, melynek elvonása nem a vagyoni értékükre tekintettel, hanem a bűncselekmény elkövetéséhez való közvetlen kapcsolódásuk miatt indokolt.

A Btk. az elkobzás elrendelését egyes esetekben kötelezővé teszi, azaz el kell kobozni azt a dolgot:

- amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak vagy arra szántak,
- amely bűncselekmény elkövetése útján jött létre,
- amelyre a bűncselekményt elkövették, vagy amelyet a bűncselekmény befejezését követően e dolog elszállítása céljából használtak,
- amelynek a birtoklása a közbiztonságot veszélyezteti, vagy jogszabályba ütközik.

El kell kobozni azt a sajtóterméket, amelyben a bűncselekmény megvalósul.

Az elkobzást akkor is el kell rendelni, ha

- az elkövető gyermekkor, kóros elmeállapot vagy törvényben meghatározott büntethetőséget megszüntető ok miatt nem büntethető,
- az elkövetőt megrovásban részesítették,
- az a kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről szóló törvényben meghatározott különleges védelem időtartama alatt nem hajtható végre.

mindezek mellett a Btk. az elkobzás vonatkozásban korlátot is állít, miszerint nem lehet elrendelni annak a dolognak az elkobzását, amelyre a vagyoneklobzás kiterjed.

Az elkobzott dolog tulajdonjoga törvény eltérő rendelkezése hiányában az államra száll.

Nincs helye elkobzásnak a cselekmény büntethetőségének elévülésére megállapított idő, de legalább öt év elteltével.⁵³

A bíróság az elkobzást önállóan tárgyi eljárásban is elrendelheti, ha a lefoglalt dolog birtoklása a közbiztonságot veszélyezteti vagy a dolog birtoklása jogszabályba ütközik. Ezen esetekben a bíróság a vádirat benyújtásáig az ügyész indítványára, szükség esetén mintavétel elrendelése mellett, a lefoglalt dolog elkobzásáról határoz.

Az elkobzást a bíróság értesítése vagy a jogerősítési záradékkal ellátott követelményeknek megfelelő határozata alapján a törvényszék gazdasági hivatala, a hatáskörébe tartozó bűncselekmény miatt folyó büntetőeljárásban lefoglalt dolog esetén a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, ingatlan esetén a bírósági végrehajtó hajtja végre.

Ingatlan elkobzása esetén a vagyoneklobzás végrehajtásának szabályai szerint kell eljárni.⁵⁴

2.6 Vagyoneklobzás

A korábbi Btk. a vagyoneklobzást 1998-ban még a mellékbüntetések közé sorolta, de jelentős mértékben újraszabályozta. A módosítás következtében elenyészett a jogszerűen szerzett vagyon elkobzásának lehetősége. A korábbi Btk. 2001-ben történt módosítása ennél továbblépett és a vagyoneklobzást az intézkedések között helyezte el. A jogalkotó ezzel egyértelműen kinyilvánította, hogy a vagyoneklobzás a jövőben nem alkalmazható represszív joghátrányként, nem lehet eszköze a jogszerűen szerzett vagyon elvételének.

A vagyon fogalmát nem határozta meg a jogalkotó. E vonatkozásban a polgári jogban bevett kategóriára támaszkodik. A vagyon, mint universitas iuris a dologi és kötelmi jogviszonyok egyetemlegessége, azaz egy adott jogalany értékben meghatározott javainak, vagyis dolgokra vonatkozó, valamint más személyekkel szemben fennálló jogainak, illetve kötelezettségeinek

---

⁵³ Btk. 72.§ (1)-(6) bekezdés

⁵⁴ Bv.tv.318.§ (1)-(29) bekezdés

összessége. A polgári jog kizárja ebből a körből a nem vagyoni, azaz a pénzben ki nem fejezhető javakat.⁵⁵

Vagyonelkobzást kell elrendelni arra ⁵⁶

- a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyona, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett,
- a vagyona, amely a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépett,
- a vagyona, amelyet a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása végett szolgáltatott vagy arra szántak,
- a vagyona, amely az adott vagy ígért vagyoni előny tárgya volt.

A vagyonelkobzást el kell rendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyona is, amellyel más gazdagodott.

Nem rendelhető el vagyonelkobzás

- arra a vagyona, amely a büntetőeljárás során érvényesített polgári jogi igény fedezetéül szolgál,
- arra a vagyona, amelyet jóhiszeműen, ellenérték fejében szereztek,

A vagyonelkobzást pénzösszegben kifejezve kell elrendelni, ha a vagyonelkobzás alá eső vagyon már nem lehető fel, ha a vagyonelkobzás alá eső vagyon az egyéb vagyontól nem különíthető el, vagy az elkülönítése aránytalan nehézséget okozna, arra a vagyona, amelyet jóhiszeműen, ellenérték fejében szereztek.

A vagyonelkobzást akkor is el kell rendelni, ha

- az elkövető gyermekkor, kóros elmeállapot vagy törvényben meghatározott büntethetőséget megszüntető ok miatt nem büntethető,
- az elkövetőt megrovásban részesítették,

---

⁵⁵ Blaskó Béla : Magyar Büntetőjog - Általános Rész. Tankönyv, ötödik, átdolgozott kiadás. 493. oldal

⁵⁶ Btk 74.§

- az a kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről szóló törvényben meghatározott különleges védelem időtartama alatt nem hajtható végre.

Az elkobzott vagyon törvény eltérő rendelkezése hiányában az államra száll.⁵⁷

A vagyonelkobzást a bíróság értesítése, vagy a jogerősítési záradékkal ellátott határozata alapján a bírósági végrehajtó a bírósági végrehajtásról szóló törvény rendelkezései szerint hajtja végre.⁵⁸

2.7 Elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele

A Btk. ezen intézkedése biztosítja azt a lehetőséget, hogy a jogsértő, alapvetően interneten közzétett adatot az érintett szerveren, vagy informatikai központi egységen végleg hozzáférhetetlenné tegyék. A jogalkotó eme intézkedés bevezetésével a gyermekek szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfiai elleni küzdelem tárgyában született 2011/93/EI irányelvből hazánkra háruló uniós kötelezettségének is eleget tesz.

Véglegesen hozzáférhetetlenné kell tenni azt az elektronikus hírközlő hálózaton közzétett adatot:

- amelynek hozzáférhetővé tétele vagy közzététele bűncselekményt valósít meg,
- amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy
- amely bűncselekmény elkövetése útján jött létre.

Az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét akkor is el kell rendelni, ha az elkövető gyermekkor, kóros elmeállapot, vagy törvényben meghatározott büntethetőséget megszüntető ok miatt nem büntethető, illetve ha az elkövetőt megrovásban részesítették.⁵⁹

2.8 Kényszergyógykezelés

A bűnfelelősség elvéből következően a társadalmi rosszallást is kifejező büntetést csak legalább korlátozott beszámítási képességgel rendelkező és bűnösen (szándékossággal vagy gondatlansággal)

---

⁵⁷ Btk. 75. §

⁵⁸ Bv.tv. 323. §

⁵⁹ Btk. 77. §

cselekvő elkövetővel szemben lehet kiszabni. A kényszergyógykezelés a társadalom védelme érdekében megteremti azon személyek elkülönítésének és gyógyításának a lehetőségét, akikkel szemben a bűnfelelősség elvének megfelelően büntetés kiszabására nem kerülhet sor.

Személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetőjének kényszergyógykezelését kell elrendelni, ha elmeműködésének kóros állapota miatt nem büntethető, és tartani kell attól, hogy hasonló cselekményt fog elkövetni, feltéve, hogy büntethetősége esetén egyévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést kellene kiszabni.⁶⁰

A kényszergyógykezelés végrehajtása speciális szakképzettséget igénylő orvosi, illetve egészségügyi szakszemélyzeti (ápoló, felügyelői stb.) feladat. E feladatnak orvos-szakmai specifikumai, de egyúttal sajátos életviszonyokat biztosító intézeti rendszerbeli sajátosságai is vannak. Honi viszonyaink között a kényszergyógykezelésre kijelölt zárt intézet az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet (IMEI), melyben a speciális szakképzettséget igénylő feltételek biztosítottak.

A kényszergyógykezelést meg kell szüntetni, ha szükségessége már nem áll fenn. Tehát, ha az elkövető állapota stabilizálódott, újabb hasonló jellegű bűncselekmény elkövetése nem várható. Nem szükséges tehát az elkövető teljes gyógyulása.

2.9 Javítóintézeti nevelés

A javítóintézeti nevelés az egyetlen olyan intézkedés, amely csak fiatalkorú vádlottal szemben alkalmazható, akkor, ha az ítélt meghozatalakor a huszadik életévét még nem töltötte be.

A Btk. 106. § (2) bekezdésében foglaltakra tekintettel e jogkövetkezmény elviekben alkalmazható a bűncselekmény elkövetésekor tizenkettedik életévét betöltő fiatallal szemben, illetve nem rendelhető el akkor, ha az ügydöntő határozat meghozatalakor a fiatal már betöltötte a huszadik életévét. Mindemellett a szankció csak az elítélt huszonegyedik életévéig hajtható végre, ekkor ugyanis az intézményből végleg el kell bocsátani. Itt jegyezhető meg, hogy az 1978-as Btk. rendelkezése alapján a javítóintézetből való kötelező elbocsátás a fiatal tizenkilencedik életévéhez

---

⁶⁰ Btk. 78. §

kapcsolódott. Azokban az esetekben tehát, amikor a 2013. július 1. napját megelőzően jogerőre emelkedett ítélettel elrendelt intézkedésnél a fiatakorú ezen időpontot megelőzően még nem töltötte be a tizenkilencedik életévét, úgy a jogerőre emelkedéskor hatályos törvényi rendelkezés alapján kell az intézkedést végrehajtani, és a fiatal a tizenkilencedik életévének betöltése után szabadítani. ⁶¹

Az intézkedést a bíróság akkor rendeli el, ha a fiatal eredményes nevelése érdekében személyi szabadság elvonása szükséges, más intézkedés nem szolgálná a helyes irányú fejlődést, ugyanakkor végrehajtandó szabadságvesztés kiszabása nem indokolt.

Mivel a javítóintézeti nevelés szabadságelvonással jár, a legsúlyosabb intézkedésnek tekinthető. A bíróságot abban, hogy a javítóintézeti nevelés, mint szankció mellett döntsön, a bűncselekmények típusa, a büntetett előélet és az elkövetők személyi körülményei befolyásolhatják, míg az időtartamra a bűncselekmény száma, rendbelisége és súlya lehet kihatással.

A javítóintézeti nevelés minimuma egy év, maximuma 4 év.

Javítóintézeti nevelés elrendelése esetén a bíróság megállapítja, hogy a fiatakorú a javítóintézeti nevelés felének letöltése után ideiglenesen elbocsátható az intézetből, ha

- legalább egy évet eltöltött az intézetben, és
- alaposan feltehető, hogy az intézkedés célja további javítóintézeti nevelés nélkül is elérhető.

Az ideiglenes elbocsátás tartama azonos a javítóintézeti nevelés hátralevő részével, de legalább egy év.

A bíróság az ideiglenes elbocsátást megszünteti, ha a fiatakorút az ideiglenes elbocsátás alatt szabadságvesztésre ítélik, vagy vele szemben javítóintézeti nevelést rendelnek el. Ha a bíróság a fiatakorúval szemben más büntetést szab ki, vagy más intézkedést alkalmaz, a bíróság az ideiglenes elbocsátást megszüntetheti.

---

⁶¹ 1/2014. (I. 15.) BK vélemény

Az ideiglenes elbocsátás megszüntetése esetén az ideiglenes elbocsátáson töltött idő a javítóintézetbeni nevelésbe nem számítható be.⁶²

Ha a fiatakorút a javítóintézetbeni nevelésre ítélet után elkövetett bűncselekmény miatt a javítóintézetbeni nevelés vagy az ideiglenes elbocsátás alatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, a szabadságvesztés büntetést kell végrehajtani. Ebben az esetben a javítóintézetbeni nevelés hátralévő részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni úgy, hogy kétnapi javítóintézetbeni nevelés helyébe egynapi szabadságvesztés lép.

A javítóintézetből történő ideiglenes elbocsátás esetén a pártfogó felügyelet az elbocsátás napjával kezdődik. Ha a pártfogolt az ideiglenes elbocsátás alatt a magatartási szabályokat megszegi, a pártfogó felügyelő javaslatot készít, amelyhez mellékeli a rendelkezésre álló bizonyítékokat, vagy a rendőrség jelentését, és azt megküldi az ügyészségnek. Ha a magatartási szabályok megszegése miatt az ideiglenes elbocsátás megszüntetésének lehet helye, azt az ügyészség a bíróságnál indítványozza. A pártfogó felügyelet akkor is megszűnik, ha a bíróság az ideiglenes elbocsátást megszünteti vagy a pártfogolt az ideiglenes elbocsátás tartama alatt a huszonegyedik életévét betölti.⁶³

A javítóintézetben kötött napirend szerint folyik az élet. Az újonnan befogadott fiatakorúval szerződést kötnek, amelyben rögzítik jogait és előírják kötelességeiket. A megállapodás tartalmazza az eltérő kedvezményeket illetve a kiszabható szankciókat.

A javítóintézetbeni nevelés végrehajtása során a fiatakorú jogosult:

- személyi biztonságának és a tulajdonhoz fűződő jogainak a védelmére,
- életkori szükségleteihez igazodó ellátásra, gondozásra és felügyeletre,
- megfelelő ruházat biztosítására,
- kapcsolattartásra hozzátartozóival, valamint harmadik személyekkel és szervezetekkel,

---

⁶² Btk. 121.§ (1)-(4) bekezdés

⁶³ Bv.tv. 315.§ (3),(4),(5) bekezdés

- lelkiismereti vagy vallási meggyőződésének szabad megválasztására, annak kinyilvánítására és gyakorlására; a hitéleti szolgálatot ellátó egyházi személy és a vallási egyesület vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja részéről lelki gondozására,
- munkavégzése után - annak mennyiségének és minőségének - megfelelő, a javítóintézeti rendtartásban meghatározott díjazásra,
- az intézetbe való befogadásakor a jogainak és a kötelességeinek megismerésére,
- külön törvényben meghatározott egészségügyi és mentálhigiénés ellátásra,
- megfelelő sport- és kulturális, vagy egyéb szabadidős-foglalkozás biztosítására.⁶⁴

A javítóintézeti nevelés végrehajtása során a fiatalok kötelei:⁶⁵

- az intézkedés végrehajtásának rendjét, az intézet házirendjét, biztonsági és higiéniai követelményeit megtartani,
- javítóintézetben az igazgató által kijelölt csoportban nevelkedni,
- a javítóintézet elhagyásához engedélyt kérni,
- tanulmányait a köznevelésről szóló törvényben meghatározott életkorig, vagy a köznevelésről szóló törvényben meghatározott feltételek fennállása esetében azt követően is folytatni,
- alávetni magát a szükséges orvosi vizsgálatnak és gyógykezelésnek, az invazív eljárásra az egészségügyi jogszabályokat kell alkalmazni,
- a gondozása és az eredményes nevelése érdekében a javítóintézet dolgozóival együttműködni,
- a katasztrófa helyzet elhárításához szükséges tevékenységben közreműködni,
- az általa okozott kárt a polgári jog szabályai szerint megtéríteni.

A fiatalok a nevelés keretében - a házirendben foglaltak szerint - kötelesek közreműködni a háló és az egyéb közös helyiségek takarításában, környezete rendben tartásában. Ezt a tevékenységet a fiatalok díjazás nélkül végzik.

Az intézetben folyó nevelés célja a fiatalok társadalmi beilleszkedésének elősegítése, ennek érdekében beilleszkedési zavarai enyhítésére, pszichés állapota rendezésére, iskolázottsága, szakmai képzettsége fejlesztése, az alapvető erkölcsi normák elfogadtatása, az egészséges

---

⁶⁴ Bv.tv.355.§ (1) bekezdés

⁶⁵ Btk.356.§ (1) bekezdés

életmódra való felkészítés. A nevelés során kiemelten kell foglalkozni az alkohol és a kábítószer veszélyeivel, a szexuális élet problémáival. A nevelő egyéni nevelési tervet készít a fiatalok számára a befogadást megelőző szakértői vizsgálatok megállapításai, családi kapcsolataiból beszerzett tájékoztatás, az intézetbe kerülése előtt készített pedagógiai, pszichológiai vélemények, valamint a befogadást követően tapasztalt viselkedése és az egyéni beszélgetések során szerzett információk figyelembevételével. Ha a fiatalok egyéni pszichológiai gondozására is szükség van, a pszichológus egyéni gondozási tervet készít.

Hazánkban az alábbi javítóintézetek működnek:

1. EMMI Debreceni Javítóintézete

Az intézmény 1997 novemberétől 80 férőhelyen biztosította az előzetes letartóztatás alatt álló fiúk befogadását. A javítóintézeti férőhelyek iránti igényeknek megfelelően 2002. április 15-i átadással új, 24 férőhelyes fiú javítóintézeti részleg kezdte meg működését. A javítóintézeti ellátásnál érvényesül a regionális elhelyezés elve: Kelet-Magyarország 5 megyéjéből kerülnek ide az elítélt fiatalok.

2. EMMI Aszódi Javítóintézete

130 hektár területen, több épületben 200 férőhelyen biztosítja a fiúk számára a jogerős javítóintézeti elhelyezést, iskolai oktatást és szakmai képzést. A több mint 100 éves az intézmény. Mivel az ország 10 megyéjéből kerülnek ide a fiatalok, nagy a zsúfoltság. Az elhelyezési problémát csökkentette, hogy 2002 végére egy 24 fős komplex befogadó részleget tudtak felújítani és birtokba venni.

3. EMMI Budapesti Javítóintézete

Az óbudai lakótelepi környezetben lévő intézmény 100 férőhelyén csak előzetes letartóztatásban lévő fiúkat fogad. A férőhely kihasználtsága 90-100 % közötti. Ellátási körzete: Pest megye

4. EMMI Rákospalotai Javítóintézete

78 férőhelyen javítóintézeti nevelésre ítélt, valamint előzetes letartóztatásban lévő leányok és utógondozottak ellátását végzi. Az Alapító Okirat 2002. évi módosítása szerint az intézet nevesített

feladataként jelent meg - javítóintézetek rendtartásáról szóló 30/1997 (X.11.) NM rendelet alapján
 - javítóintézeti nevelésre utalt anyák és gyermekeik esetében az együttes elhelyezés biztosítása.
 Mivel a meglévő férőhelyet ennek ellenére nem használják ki, célszerű lenne egy 30 fős speciális
 gyermekotthoni részleg kialakítása, melynek profilja disszociális fejlődésű, illetve pszichés
 zavarokkal küzdő lányok ellátása lenne.

5. EMMI Esztergomi Javítóintézet EEMI Esztergomi Javítóintézete

Az intézmény 1952. óta működik. Feladata a súlyos Beilleszkedési és magatartási zavarokkal küzdő
 nevelésbe vett 10-18 éves korú leányok korrekciós nevelése, oktatása, képzése.

Javítóintézetben elhelyezettek száma 2015-2018 ⁶⁶

Év	Javítóintézetbe bekerülők		Előzetes letartóztatása megszűnt	Jogerős végrehajtása megszűnt	Javítóintézetben levők	
	előzetes letartóztatott	jogerős ítélettel elhelyezett			előzetes	jogerős ítélettel
					letartóztatott	elhelyezett
december 31.						
2015	216	199	243	174	134	184
2016	265	257	260	185	139	256
2017	204	221	202	210	141	267
2018	173	196	219	217	95	246

Elmondható, hogy a javítóintézetbe utalt fiatalok nagy része hátrányos helyzetű, iskolázatlan és
 családjá gondokkal küzd. Ezekben az esetekben helyesen dönthet a bíróság az elkövetők kiemelésé
 mellett, ezzel ugyanis esélyt adhat arra, hogy a fiatalok a javulás útjára lépjenek. Mivel fiatalokról
 van szó, könnyen befolyásolhatók, és nemcsak a rossz irányba, de a jó felé is. Sok fiatalelőtt
 előtt nincs megfelelő szülői példa, amelyet a magáévá tudna tenni. Az intézetekben egy ilyen
 példaállítással próbálják a fiatalok szemléletét, életfelfogását megváltoztatni. Ez számos
 alkalommal sikeres, hiszen sokan az intézetekben fejezik be az általános iskolát, szereznek szakmai
 képesítést, tanulják meg a mindennapi teendők ellátását. A legnagyobb gond azonban az, hogy ezek
 a fiatalok visszakerülnek az addigi környezetükbe, így nagy a visszaesés esélye.

⁶⁶ https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_fsg014.html

VII. Jogesetek

1. Jogeset próbára bocsátás alkalmazására

Az első fokon eljáró bíróság a büntetővégzésével fk. I. rendű vádlottat társtettesként, folytatólagosan elkövetett lopás vétsége miatt hét hónapra, míg fk. II. rendű vádlottat társtettesként, folytatólagosan elkövetett lopás vétsége, valamint lopás vétsége miatt tizenegy hónapra próbára bocsátotta. Megállapította, hogy a vádlottak a próbára bocsátás tartama alatt pártfogó felügyelet alatt állnak. A büntetővégzés fk. I. rendű vádlottra vonatkozó részében 2018. augusztus 13. napján, míg fk. II. rendű vádlottra vonatkozó részében 2018. augusztus 21. napján jogerőre emelkedett.

A jogerős ügydöntő határozat ellen a Fővárosi Főügyészség felülvizsgálati indítványt nyújtott be a vádlottak terhére, miszerint az első fokon eljáró bíróság a próbára bocsátás tartamát az anyagi jogszabályok megsértésével állapította meg, mivel a Btk. 116. § (2) bekezdése szerint a fiatalkorú próbára bocsátása esetén a próbaidő tartama egy évtől két évig terjedhet, amely tartamot a Btk. 65. § (3) bekezdésére figyelemmel években, vagy évben és hónapokban kell meghatározni. Ezért azt indítványozta, hogy a Kúria az első fokon eljáró bíróság büntetővégzését mindkét terhelt tekintetében változtassa meg és a törvényes keretek között állapítsa meg a próbára bocsátás tartamát. A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványt fenntartotta, ugyancsak a megtámadott határozat megváltoztatását és fk. I. rendű és fk. II. rendű vádlottak tekintetében a próbára bocsátás tartamának törvényes mértékben történő megállapítását, egyebekben a megtámadott határozat hatályában fenntartását indítványozta.

A Kúria kimondta, hogy a Btk. 105. §-ának (2) bekezdése értelmében a törvény rendelkezéseit a fiatalkorúakra a XI. fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni, és a 116. § (2) bekezdése szerint a próbaidő tartama egy évtől két évig terjedhet. Azaz az első fokon eljáró bíróság a fiatalkorú terheltekkel szemben ugyan törvényesen alkalmazott próbára bocsátást, azonban anyagi jogszabályt sértett, amikor a terheltekkel szemben a törvényi minimumot el nem érő mértékben állapította meg a próbaidőt. Megjegyezte a Kúria, hogy a Btk. 65. § (3) bekezdése szerint a felnőttkorúakkal

szemben alkalmazható próbára bocsátás legrövidebb tartama is egy év. A Kúria ezért az első fokon eljárt bíróság büntető végzését megváltoztatta és a Be. 116. § (2) bekezdésének megfelelően a próbaidő tartamát fk. I. rendű és fk. II. rendű terhelt tekintetében egy-egy évben állapította meg azzal, hogy a terheltek az így meghatározott próbaidő tartama alatt pártfogó felügyelet alatt állnak.⁶⁷

2. Jogeset javítóintézeti nevelés elrendelésére

A törvényszék, mint fiatakorúak bírósága fk. vádlottat, - aki a cselekmény elkövetésének idején 13 éves volt - bűnösnek mondta ki életveszélyt okozó testi sértés büntetében, ezért a bíróság 2 év 4 hónap időtartamra a javítóintézeti nevelését rendeli el. Beszámította a vádlott által 2017. szeptember 11. napjától előzetes fogvatartásban töltött időt. Kimondta, hogy a vádlott a javítóintézeti nevelésből annak fele része, de legkevesebb 1 év (egy) év kitöltését követően ideiglenesen elbocsátható. A fiatakorú vádlott személyi, családi körülményeiről megállapította, hogy nőtlen, eltartottja nincs. Jelen ügyben történő előzetes letartóztatásba helyezése előtt magántanuló volt. Nagymamája gondozásában nevelkedik. Az általános iskola 3. osztályát végezte el. Vagyontalan, tartozás nem terheli.

A vádlott a bűncselekmény elkövetésekor 13 éves volt, ezért a bíróság elsődlegesen azt tisztázta, hogy a vádlott vonatkozásában büntethetőséget kizáró ok fennáll-e.

A hatályban lévő Btk. 16. § rendelkezése a 12. és 14. életév közötti életkorú elkövetők esetében a büntethetőséget két feltétel meglétéhez köti, azaz mindkét feltételnek együttesen fenn kell állnia ahhoz, hogy az elkövető büntetőjogi felelőssége megállapítható legyen. Ellenkező esetben a büntetőeljárást büntethetőséget kizáró ok - gyermekkor - miatt meg kell szüntetni.

Az egyik feltétel, hogy az elkövető a Btk. 16. §-ában taxatív felsorolt hat bűncselekmény egyikét kövesse el.

---

⁶⁷ Kúria Bfv.1482/2018/7. számú büntetőügyében hozott határozata

Jelen esetben a 13 éves fk. vádlott a tényállásban írt cselekményével fk. sértett sérelmére a Btk. 164. § (8) bekezdésébe ütköző életveszélyt okozó testi sértés büntetést valósította meg, mely bűncselekmény szerepel a Btk. 16. §-ában meghatározott delictumok között.

A másik feltétel, hogy az elkövető - a fent felsorolt hat bűncselekmény elkövetése esetén is - az elkövetéskor rendelkezzen a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges beszámítási képességgel és a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással. A belátási képesség erkölcsi tartalmú követelmény, így nem egyezik meg a büntethetőség további feltételével, a beszámítási képességgel.

A bíróság a vádlott beszámítási és belátási képességének vizsgálatokor bizonyítékként értékelte szakértői, az igazságügyi-pszichológus szakértői, az igazságügyi-elmeorvossal szakértői véleményeiket, továbbá tárgyaláson előadott nyilatkozataikat.

Szakértők tárgyaláson úgy nyilatkoztak, hogy szakvéleményeik között ellentét nincs, együttes szakértői véleményként is fenntartják megállapításaikat, miszerint a vádlott rendelkezett a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges beszámítási képességgel és a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással. A bíróság különös figyelemmel volt a szakértők tárgyaláson tett megállapítására, amely értelmében a vádlott vonatkozásában a javítóintézeti elhelyezése pozitív hatással bírna.

Mivel az fk. vádlott 13 éves, ezért a Btk. 106. § (2) bekezdése értelmében büntetés nem szabható ki, kizárólag intézkedés alkalmazható.

Intézkedésként a megrovás, javítóintézeti nevelés és a próbára bocsátás jöhetett szóba.

A bíróság az intézkedés megválasztásánál figyelembe vette a 13 éves vádlott által elkövetett bűncselekmény kiemelt tárgyi súlyát, erre tekintettel nem látott lehetőséget arra, hogy a vádlottal szemben megrovást alkalmazzon, ugyanis megrovásban azt kell részesíteni azt, akinek a cselekménye az elbíráláskor már nem veszélyes, vagy olyan csekély fokban veszélyes a társadalomra, hogy a törvény szerint alkalmazható legkisebb büntetés kiszabása vagy más

intézkedés alkalmazása szükségtelen. A vádlott által elkövetett bűncselekmény továbbra is kiemelkedő tárgyi súlya, társadalomra veszélyes cselekménynek minősül.

A bíróság próbára bocsátás alkalmazására sem látott lehetőséget, hiszen próbára bocsátásra akkor van lehetőség, ha alaposan feltehető, hogy a büntetés célja intézkedés alkalmazásával is elérhető. Jelen esetben azonban a vádlott kiemelkedő tárgyi súlyú bűncselekményt követett el, továbbá a vádlottal szemben már indultak büntetőeljárások - melyek azonban életkorára tekintettel megszüntetésre kerültek -, így a bíróság nem látott lehetőséget arra, hogy vele szemben próbára bocsátást alkalmazzon.

A bíróság a 13 éves vádlott vonatkozásában javítóintézeti nevelés alkalmazását tartotta indokoltnak, különös figyelemmel a szakértők tárgyaláson tett megállapítására, amely értelmében a vádlott vonatkozásában a javítóintézeti elhelyezése pozitív hatással bírna.

A bíróság a javítóintézeti nevelés tartalmának meghatározásakor figyelembe vette, hogy a vádlott a bűncselekmény elkövetését megbánta, részletes ténybeli beismerő, bűnösségére is kiterjedő vallomást tett, ezért határozta meg annak tartamát 2 év 4 hónap időtartamban.⁶⁸

VIII. Tevékeny megbánás

Ha az elkövető fiatalkorú, tevékeny megbánásnak az élet, testi épség és az egészség elleni, az emberi szabadság elleni, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni, a közlekedési, a vagyon elleni, illetve a szellemi tulajdonjog elleni vétség vagy ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett elkövetése esetén van helye. A törvény a fiatalkorúak esetében a vétségeken túl az ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntettekre is kiterjeszti a büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánást, vagyis a nagyobb tárgyi súlyú, szándékos bűncselekmények elkövetése vonatkozásában is lehetővé teszi azt, hogy a tevékeny megbánást tanúsító fiatalkorú büntethetősége megszűnjön. Ezen bűncselekmények körében a felnőtt korú elkövetők tevékeny megbánása csak a büntetésük korlátlan enyhítésére ad lehetőséget.⁶⁹

---

⁶⁸ Nyíregyházi Törvényszék 146/2018/44. számú büntetőügyben hozott határozata

⁶⁹ Btk. 107.§

Felnőttkorúak esetében büntethetőség megszüntetését csak a fenti vétségeken túl a háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntettek esetén van helye. A tevékeny megbánás alkalmazhatóságát kizáró okok a fiatalok számára is érvényesek.

IX. A halmazati és összbüntetés alkalmazása fiatalok elkövetők esetén

A halmazati büntetés kiszabásának általános szabályai a fiatalok számára is vonatkoznak, vagyis egy büntetést kell kiszabni a legsúlyosabb büntetési tétel alapulvételével. A törvény a halmazati büntetés felső határait illetően azonban speciális szabályokat állít fel, miszerint a 16. életévét betöltött fiatalok életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntethető bűncselekménye esetén maximum 20 év, 16. életévét betöltött fiatalok 10 évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekménye, illetve 16. életévét be nem töltött fiatalok életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntethető bűncselekménye esetén maximum 15 év, illetve 5 évet meghaladó szabadságvesztés esetén maximum 7 év 6 hónap a halmazati büntetés felső határa. A törvény rendelkezése szerint, ha a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül legalább három, súlyos erőszakos személy elleni bűncselekmény, akkor a legsúlyosabb büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik, de a 16. életévét betöltött elkövető esetén maximum 20 év, a 16. életévét be nem töltött terhelt esetén pedig maximum 15 év.

Összbüntetésbe foglalásnál, amennyiben javítóintézetes nevelés találkozik szabadságvesztéssel, akkor a szabadságvesztést kell végrehajtani. Ennek tartamát azonban a bíróság meghosszabbíthatja egy évvel a 106. §-ban írt cél érdekében, de a javítóintézetes nevelés hátralévő részét nem érheti el.⁷⁰

X. Az egységes intézkedés

Az összbüntetéshez hasonló sajátos jogintézmény. Célja, hogy kiküszöbölje azon hátrányokat, amelyek a terheltet a több javítóintézetes nevelés folyamatos töltése miatt érik. A még végre nem hajtott, illetve folyamatosan fogatosított egységes intézkedéseket lehet egységes intézkedésbe foglalni az alapítételek szerinti tartam és nem a hátralévő részek alapulvételével.⁷¹

---

⁷⁰ Btk. 123.§

⁷¹ Btk. 124.§

XI. Kényszerintézkedések a fiatalkorúval szemben

A nemzetközi dokumentumok, így a Pekingi Szabályok, az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye és a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról címet viselő EU irányelv is hangsúlyozza, hogy a fiatalkorú gyermek őrizetben tartása vagy letartóztatása csak végső eszközként, a lehető legrövidebb időtartamban alkalmazható. Ennek érvényesülését a Be. több, a fiatalkorúak előzetes letartóztatására vonatkozó garanciális jellegű szabállyal igyekszik elősegíteni. Az őrizetbe vételnél és a házi őrizetnél találunk fiatalkorúakra vonatkozó szabályt, miszerint a fiatalkorú őrizetbe vételéről a védőt, a törvényes képviselőt és a gondozót is késedelem nélkül értesíteni kell. A fiatalkorú házi őrizetének indítványozása csak olyan korlátozásokkal indokolt, amelyek az iskolai tanulmányok folytatását, illetve a rendszeres munkavégzést nem akadályozzák. Fiatalkorú előzetes letartóztatásánál a felnőttek esetén irányadó konjunktív feltételek azzal egészül ki, hogy fiatalkorú előzetes letartóztatásához szükséges a bűncselekmény különös tárgyi súlya. Azt, hogy a különös tárgyi súly pontosan mit jelent, azt sem a Be. sem pedig más jogszabály nem határozza meg. A fiatalkorúak előzetes letartóztatását javítóintézetben vagy büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani. Ha a fiatalkorú az előzetes letartóztatás elrendelésekor a 14 életévét nem töltötte be, akkor fiatalkorú előzetes letartóztatását javítóintézetben kell végrehajtani. Ha az előzetes letartóztatás elrendelésekor a fiatalkorú 14 életévét betöltötte, de a 18 életévét nem, akkor az előzetes letartóztatás végrehajtása javítóintézetben, kivételes esetben büntetés-végrehajtási intézetben történik. Aki az előzetes letartóztatás elrendelésekor a 18 életévét betöltötte, de a 20 életévét még nem, akkor az előzetes letartóztatás végrehajtása büntetés-végrehajtási intézetben, kivételesen javítóintézetben történik. 20 életév betöltését követően büntetés-végrehajtási intézetben hajtják végre az előzetes letartóztatást.

Azokban az esetekben, amikor az előzetes letartóztatást javítóintézetben és büntetés-végrehajtási intézetben is végre lehet hajtani, akkor a bírónak vizsgálnia kell az elkövető személyiségét, és a terhére rótt bűncselekmény jellegét.

XII. Közvetítói eljárás, feltételes ügyész felfüggesztés

A vádemelés elhalasztását közvetítói eljárás előzheti meg, amely esetében a fiatalokúakra kedvezőbb szabályok irányadóak, mint a felnőttekre. A közvetítói eljárásra akkor kerülhet sor, ha a fiatalokú a meghatározott személy elleni, közlekedési és vagyoni, illetve a szellemi tulajdonjog elleni vétség vagy ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett esetében, annak elkövetését a vádemelésig beismerte, és közvetítói eljárás keretében - vagy azt megelőzően, de a közvetítói eljárás keretében született megállapodásban jóváhagyva - a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette.¹ A közvetítói eljárásra utalásról a fiatalokúak ügyésze dönt. Garanciális szabály, hogy a közvetítói eljárásban a fiatalokú törvényes képviselőjének részvétele kötelező. Amennyiben a közvetítói eljárás eredményes, a terhelt ellen az eljárást meg kell szüntetni. Ha a fiatalokú a megállapodás teljesítését megkezdte, de még nem teljesítette maradéktalanul, az ügyész az öt évet meg nem haladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt a vádemelést egy évtől két évig terjedő időre elhalaszthatja.

A fiatalokúakkal szemben 1995 óta alkalmazható vádemelés elhalasztása. Az új Be. a vádemelés elhalasztása helyett a feltételes ügyészi felfüggesztés jogintézményét szabályozza. A megnevezés módosítása mellett az új Be. érdemi változásokat is deklarál azáltal, hogy kiszélesíti a vádemelés elhalasztásának alkalmazási lehetőségét, valamint a hatályos szabályozással ellentétben már konkrét iránymutatást ad arra, hogy milyen tényezőket kell vizsgálni az ügyészi mérlegelés során. Fiatalokúval szemben ügyészi felfüggesztés ugyanis akkor lesz alkalmazható, ha a nyomozás nyolcévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban, és a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a gyanúsított személyére tekintettel a feltételes felfüggesztéstől a fiatalokú helyes irányú fejlődése várható. Továbbá törvényi szinten kerül szabályozásra annak vizsgálati követelménye, hogy a terhelt a kilátásba helyezett magatartási szabályok vagy kötelezettségek teljesítését vállalja-e, képes-e azokat teljesíteni. Meghatározott célra történő anyagi juttatás teljesítése, vagy a köz számára történő munkavégzés már fiatalokú elkövető számára is előírható, azonban - összhangban a Btk. közérdekű

munkára és jóvátételi munkára vonatkozó rendelkezéseivel - csak a feltételes ügyészi felfüggesztésről szóló döntés meghozatalakor tizenhatodik életévét betöltött fiatalok számára.⁷²

XIII. Az előzetes fogvatartás és házi őrizet beszámítása, valamint a mentesítés

A fiatalokkal szemben a javítóintézeti nevelésbe be kell számítani a foganatosított előzetes fogvatartás és az olyan bűnügyi felügyelet teljes idejét, amelynek során a bíróság a terhelt számára előírta, hogy lakást, egyéb helyiséget, intézményt, vagy ahhoz tartozó bekerített helyet engedély nélkül nem hagyhat el. A beszámításnál egy napi előzetes fogvatartás, illetve három napi házi őrizet egy nap javítóintézeti nevelésnek felel meg.

A büntetett előlélethez fűződő hátrányok alóli mentesítés célja az elítélt fiatal rehabilitációja, amely történhet a törvény erejénél fogva, bírói határozat alapján és kegyelem útján. A bírósági utólagos mentesítés kedvezőbb a fiatalok számára, mint a felnőttek számára, mert az egy évet meghaladó tartamú szabadságvesztés büntetés kitöltése után, ha a törvény erejénél fogva nem mentesült, azonnal kérelmezheti, nem kell a törvényi mentesítéshez megállapított idő fele részének eltelnie.

XIV. Megelőző pártfogás intézménye

Az Országos Bírósági Hivatal elnöke 2012-ben hirdette meg a „Gyermekek központú igazságszolgáltatás évét”. Ennek egyik eredménye a megelőző pártfogás intézményének a bevezetése, amelynek célja az eljárás minél korábbi szakaszában a szocializáció elősegítése és a bűnismétlés megelőzése.

Gyakran előfordul, hogy a fiatalok terhelt gyanúsítottkénti kihallgatását követően hosszabb idő eltelteig a következő tárgyalásig illetve a jogerős határozat meghozataláig. Ezen idő alatt a fiatalok általában kikerül az igazságszolgáltatási szervek látóköréből, jellemzően a pártfogó felügyelővel sem kerülnek kapcsolatba, így nem tudatosodik benne az ellene indul eljárás és a cselekményének helytelensége. Ez pedig növeli a bűnismétlés veszélyét. Az ügyészség vagy a bíróság megkeresése esetén készült pártfogói felügyelői vélemény csak az aktuális pillanatfelvétel a terheltéről, annak körülményeiről és környezetéről. Szükséges ezért, hogy a pártfogói vélemény ne csak egy aktuális

---

⁷² Btk. 690.§

képet mutasson, hanem mutassa be a bűncselekmény elkövetése és az eljárás befejezése között eltelt idő során bekövetkező változásokat, nyomon kövesse ezt a folyamatot. A megelőző pártfogás intézménye ezen problémákra kíván reagálni, vagyis az eljárás minden szakaszában segítséget akar nyújtani a fiatalok elkövetőinek a bíróság munkáját pedig egy átfogó, a fiatalok is érintő változásokat is bemutató összefoglaló pártfogó véleménnyel kívánja segíteni.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény értelmében a gyámhatóság a bűncselekmény vagy az elzárással is sújtható szabálysértés elkövetése miatt indult védelembé vétel iránti eljárásban, vagy a már fennálló védelembé vétel mellett a bűnismétlés megelőzése érdekében a gyermek bűnmegelőzési szempontú veszélyeztetettségének magas foka esetén elrendeli a gyermek megelőző pártfogását. Emellett kötelezi a gyermeket és a szülőt vagy más törvényes képviselőt a megelőző pártfogó felügyelővel való együttműködésre, meghatározott időközönként történő személyes találkozásra, és a megállapított magatartási szabályok betartására. A magatartási szabályok körében például meghatározásra kerülhet, hogy a megelőző pártfogás alatt álló gyermek kivel tarthat kapcsolatot, hol és milyen tevékenységgel töltheti szabadidejét és hogy az életvezetése szempontjából milyen változások indokoltak, ezek megvalósulásához milyen feladatokat kell kitűzni.⁷³

XV. Statisztikai adatok

Elkövetők száma: 2013-2017 között.

A kimutatást a Belügyminisztérium Koordinációs és Statisztikai Osztálya készítette a 2018.07.01. napján az ENYÜBS adatai alapján.

Korcsoport	2013	2014	2015	2016	2017	2018 (2018.01.01. -2018.01.30)
(1) gyermekkorú (0-13)	2 197	1 488	1 375	1 662	1 409	873
(2) fiatalok	10 471	8 806	7 872	7 675	6 492	3 405

⁷³ Gyv.tv. 68/D.§

(14-17)						
(3) fiatal felnőtt (18-24)	22 861	22 386	20 399	20 333	17 815	10 426
(4) felnőtt (25-59)	69 844	70 441	66 800	65 646	61 339	35 352
(5) időskorú (60-)	4 424	4 846	4 978	5 567	5 804	3 379
(6) ismeretlen		507	68	50	37	25
összesen	109.797	108.474	101.492	100.933	92.896	53 460

A fenti statisztikai adatok alapján látható, hogy a gyermekkorúak (14 év alattiak) körében is előfordultak bűncselekményt elkövetők.

A fiatalok értékrendje: minél nagyobb „balhét” mondhatnak magukénak, annál elismertebb az adott körben a helyzetük. Több tényező megléte, illetve hiánya vezet e torz értékrend kialakulásához.

Néhány ezek közül:

- a család visszatartó erejének hiánya
- a bűnözési hajlam nemzedékről nemzedékre való öröklődése
- az alacsony iskolázottsági szint
- a munkanélküliség.⁷⁴

⁷⁴ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/orsz/ismertbun.pdf>

XVI. Zárszó

Összességében megállapítható, hogy az új Btk. fiatakorúakra vonatkozó fejezete szigorúbb szabályozást vezetett be az életkor részbeni leszállításával, az elzárás, mint új szabadságelvonó büntetés bevezetésével és a javítóintézeti nevelés maximális tartamának három évről négy évre emelésével a szakemberek által megfogalmazott prevenciók célok figyelmen kívül hagyásával.

Az új Btk.-ban a fiatakorúság a tizenkettedik életév betöltésétől a tizennyolcadik életév betöltéséig tart. A fiatakorúakra vonatkozó büntetőjogi szabályok nem különülnek el az általános rendelkezésektől, hanem azokat ezúttal is az egységes büntető törvénykönyv általános részének külön fejezete tartalmazza. A fiatakorú elkövetők vonatkozásában a büntetőjog elsődleges feladata a nevelés, amely különösen a tizenkettő-tizennégy év közötti korosztály tekintetében igaz. A törvény kimondja, hogy a tizennegyedik életévüket be nem töltött személyekkel szemben csak intézkedés alkalmazható, továbbá a szabadságelvonással nem járó intézkedésnek meg kell előznie a szabadságelvonással járó intézkedés (javítóintézeti nevelés) alkalmazását. Így végső soron megállapítható, hogy ugyan az új Btk. megteremtette a tizenkettedik életévét betöltött, de tizennegyedik életévét be nem töltött fiatakorúak büntetőjogi felelősségre vonásának lehetőségét, azonban ezek a fiatakorúak mégsem büntethetők, súlyosabb jogkövetkezmény esetükben az egytől négy évig terjedő tartamú javítóintézeti nevelés intézkedése lehet. A Btk. szerint a büntetésnek a fiatakorúak nevelését és védelmét kell szolgálnia. Fiatakorúak esetében a bírók a fokozatosság elvét tartják szem előtt. például ha valaki egy másik személy zsebéből kilopja a pénztárcáját és ez az első bűncselekménye, akkor elsősorban intézkedés alkalmazására kerülhet sor, ezen belül is leginkább próbára bocsátásra. Egy 13 éves gyermeket nem lehet fogházra vagy börtönre ítélni, de javítóintézeti nevelés elrendelhető. A javítóintézeti nevelés már több bűncselekmény vagy egy kiemelt bűncselekmény elkövetését feltételezi. Ezen ügyeket tárgyaló bírónak egy kicsit pszichológusnak is kell lenniük, azt kell mérlegelnie, hogy hogyan segítheti a bűncselekményt elkövető gyermekeket a társadalomba.

Irodalomjegyzék

- Blaskó Béla: Magyar Büntetőjog - Általános Rész. Tankönyv, második, átdolgozott kiadás. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2003.
- Blaskó Béla: Magyar Büntetőjog - Általános Rész. Tankönyv, ötödik, átdolgozott kiadás. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2013.
- Nagy Ferenc: A Magyar Büntetőjog Általános Része. Átdolgozott, bővített kiadás. Korona Kiadó. Budapest, 2004.
- Bárd Károly, Gellér Balázs, Ligeti Katalin, Margitán Éva, Wiener A. Imre: Büntetőjog, Általános Rész KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2002.
- Nagy Ferenc: Intézkedések a büntetőjog szankciórendszereiben, Közigazgatási- és Jogi Könyvkiadó Budapest 1986.

Felhasznált jogszabályok:

- 1878. évi V. törvény (Csemegi-kódex)
- 1908. évi XXXVI. törvénycikk
- 31/2008 (XII.31.) IRM rendelet
- 1950. évi II. törvény a Büntetőtörvénykönyv Általános Részéről
- Az 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről
- 2012. évi C. törvény Büntető Törvénykönyv
- 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról Az igazságügyi szakértői működésről szóló 31/2008. (XII. 31.) IRM rendelet
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

Egyéb forrás:

- Ügyészségi Közlöny, 2013. évi 7. szám
- Kúria 4/2007 Bk.vélemény
- BH 1989.470

- 4/2007 Bk. vélemény
- Nyíregyházi Törvényszék 146/2018/44. számú büntető ügyben hozott határozata
- Kúria Bfv.1482/2018/7. büntetőügyben hozott határozat
- BH2017. 5.
- Legfőbb ügyész helyettes az 5/2013. (VII.31.) LÜh. körlevele
- 5/2013. (VII. 31.) LÜh. körlevél a tizenkettedik életévét betöltött, de a tizennegyedik életévét be nem töltött fiatalok terheltek büntetőjogi belátási képességének a megítéléséről. Ügyészségi Közlöny, 2013/7 183. oldal
- BH2017. 80
- 1/2014. (I. 15.) BK vélemény

Internetes forrás:

- <https://www.parlament.hu/irom39/06958/06958.pdf> Megtekintés és letöltés: 2023. május 1.
- Dr. Ligeti Katalin: A fiatalok büntető igazságszolgáltatási törvények koncepciói
http://bunmegelozes.easyhosting.hu/dok/fk_koncepcio1.doc Megtekintés és letöltés: 2023. május 1.
- Belügyminisztérium Koordinációs és Statisztikai Osztály
https://bsrsp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/Elk%3b6vet%5%91k,%20b%5b1nelk%3b6vet%5%91k%20sz%3a1ma%20az%20elk%3b6vet%5%91%20lakhelye%20szerint_ver20180713102751.xlsx&Token=bWJ1OW5SUnd6YTE3b09RbjNWL2hOTG9sR0NCUXVsa0JOMDVZRUVjZmZYaFVIZWRVcllkbDVEQVFrL3N1V0ljUTBBaXVCNHZYV3Zpc2Y4eWlBRDNmNU9GbWlHT1BrQUwxRVlnZk1abXEVSFhuYnkzNnBmSEQyT1dQWmdoNmJUalk=
Megtekintés és letöltés: 2023. május 1.
- <http://www.bpjavito.hu/> Megtekintés és letöltés: 2023. május 1.
- Debreceni Jogi Műhely: A fiatalokkal szemben alkalmazható büntetések és intézkedések, különös tekintettel a szabadságvesztés büntetésre és a javítóintézeti nevelésre

http://www.debrecebijogimuhely.hu/archivum/otdk_kulonszam/a_fiatalkorakkal_szemben_alkalmazhato_buntetesek_es_intezkedesek_kulonos_tekintettel_a_szabadsagvesztes_buntetesre_es_a_javitointezeti_nevelesre/ Megtekintés és letöltés: 2023. május 1.

- https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_fsg014.html Megtekintés és letöltés: 2023. május 1.
- http://profuturo.lib.unideb.hu/file/4/863/szerkeszto/szerkeszto_2014_10_01_buntethetogyermekkoruak.pdf Megtekintés és letöltés: 2023. május 1
- Életkor és belátási képesség a magyar büntetőjogban, jogalkotási és jogalkalmazási kérdések http://www.aszod-afi.hu/pdf/vaskuti_eloadas.pdf Megtekintés és letöltés: 2023. május 1.
- <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/orsz/ismertbun.pdf> Megtekintés és letöltés: 2023. május 1.